Talen centraal

Naar een Deltaplan voor de universitaire talenstudies

nationaal platform
voor de TALEN

Talen centraal

Naar een Deltaplan voor de universitaire talenstudies

Opgesteld door het Nationaal Platform voor de Talen in opdracht van het Disciplineoverleg Letteren en Geschiedenis van de geesteswetenschappelijke faculteiten van de Nederlandse universiteiten

Oktober 2019

Preambule

De talenopleidingen aan de Nederlandse universiteiten kampen sinds enkele decennia met een continue daling van de instroomcijfers, een trend die ook internationaal zichtbaar is. De gevolgen voor de Nederlandse samenleving als geheel zijn uiterst zorgwekkend. We leven tenslotte in een van oudsher meertalige samenleving waarin het begrijpen van andere talen en culturen van steeds groter belang wordt als we voor maatschappelijke cohesie willen zorgen. Ook de internationale handel en de Nederlandse kenniseconomie zijn sterk gebaat bij diepgaande kennis van talen en culturen. Hetzelfde geldt voor het onderwijs: het lerarentekort bij vakken als Frans en Duits zal niet snel afnemen als er niet meer studenten komen; ook Nederlands loopt het risico een tekortvak te worden.

Het probleem staat al langer op de agenda en er is door de faculteiten in hun gezamenlijkheid al veel aan gedaan (zie Paragraaf 4.3, onder *Fase 1*), maar het is complex en hardnekkig. Bij het analyseren van de trends komt aan de ene kant naar voren dat de talen in het algemeen een imagoprobleem hebben: de taalvakken op school worden als saai ervaren, leerlingen hebben een beperkte kijk op de toch talrijke carrièremogelijkheden die talenstudies bieden, en er is ook geen goede aansluiting tussen het scholencurriculum en de universitaire studies. Dat verklaart deels waarom leerlingen niet in groten getale voor een talenstudie kiezen. Tegelijkertijd is het universitaire talenlandschap duidelijk in beweging. Waar de specifieke taal- en cultuuropleidingen hun instroom zien dalen, is aan de andere kant een stijging zichtbaar in het aantal studenten dat voor een brede geesteswetenschappelijke opleiding kiest waarvan taal een onderdeel vormt.

De geesteswetenschappelijke faculteiten benadrukken de noodzaak om het probleem van de studentaantallen aan te pakken. Zij willen gezamenlijk actie blijven ondernemen om een weldoordacht aanbod aan uitdagende en relevante opleidingen te kunnen bieden die goed op elkaar zijn afgestemd en die studenten goed voorbereiden op de arbeidsmarkt. Daarbij ligt het voor de hand om in aansluiting op gezonde specifieke taal- en cultuuropleidingen in te spelen op de groeiende belangstelling voor bredere opleidingen.

De complexiteit van het geheel vraagt om een gefaseerde aanpak. Een plan voor de talenstudies moet beginnen met iets aan de status van de talen te doen. In het voorliggende plan worden daarom uitgebreide maatregelen aangekondigd om het enthousiasme voor de talenstudies te vergroten en de banden met het voortgezet onderwijs te versterken door een belangrijke impuls te geven aan de verrijking van de lespraktijk. Daarnaast worden voorbereidende maatregelen getroffen voor een vervolgfase waarin de faculteiten de opleidingen in het talendomein verder op elkaar afstemmen. Hierbij is het de bedoeling dat een sectorplan wordt gemaakt waarin samenhangende voorstellen worden gedaan ter versterking en verduurzaming van onderzoek, onderwijs en valorisatie van de talen. Dit geschiedt conform de zogenaamde Breimer-aanpak, die in het rapport *Samen sterker: beeld van het SSH-domein* uiteengezet wordt. De decanen in de geesteswetenschappen hebben aangegeven dat de talen wat hen betreft in aanmerking moeten komen voor een volgende ronde van de sectorplannen.

Een grotere instroom in opleidingen die op hun beurt lerarenopleidingen kunnen voeden, is ook noodzakelijk voor de aanpak van het lerarentekort. Dit tekort is evenwel een probleem dat verder reikt dan de talenopleidingen alleen en dit verdient daarom een sectoriale aanpak die een grotere scope heeft dan de talenopleidingen.

1. Inleiding

In onze geglobaliseerde samenleving hebben taal- en cultuurexperts een cruciale rol, voor de wetenschap, voor de Nederlandse (kennis)economie en voor de maatschappij als geheel. Toch kampen de 'klassieke' taal- en cultuuropleidingen[1] aan Nederlandse universiteiten al geruime tijd met dalende studentenaantallen, waardoor onze maatschappij onmisbare kennis en expertise dreigt te verliezen. Deze zorgwekkende ontwikkeling vraagt om een duidelijk plan van aanpak om de instroom in talenstudies te vergroten, onder meer door de relevantie en aantrekkelijkheid van de talenstudies goed onder de aandacht te brengen. Daarom hebben de geesteswetenschappelijke faculteiten in de notitie Nadere Talenvisie II [noot toevoegen] toegezegd te werken aan een gezamenlijk plan.

Om de samenwerking concreet vorm te geven, hebben de faculteiten in april 2018 het Nationaal Platform voor de Talen opgericht. Het Platform heeft in eerste instantie een serie activiteiten geïnitieerd die de basis vormen voor het hier aangeboden plan. Als geheel heeft het plan betrekking op alle moderne talen die aan de Nederlandse universiteiten worden gedoceerd, maar bij veel acties zal de aandacht, onder andere met het oog op het lerarentekort, vooral uitgaan naar de schooltalen Nederlands, Engels, Frans, Duits en Spaans.[2]

Door samen te werken willen de faculteiten een gevarieerd, coherent en relevant studieaanbod garanderen waarin de klassieke opleidingen een duidelijke plek hebben naast de bredere opleidingen waarin taal en cultuur in verschillende disciplinaire contexten worden bestudeerd. Tevens willen de faculteiten duurzame verbindingen leggen met het voortgezet onderwijs en met het werkveld.

Dit plan bevat drie actielijnen die ieder op hun eigen manier tot doel hebben de instroom van studenten bij talenstudies te vergroten:

- Maatregelen om meer leerlingen enthousiast te maken voor talenstudies. Kern van deze actielijn is een studiekeuzecampagne via sociale media die aan leerlingen en ouders de uitdagende inhoud en maatschappelijke relevantie van talenstudies laat zien.
- Bijdragen aan de inhoudelijke vernieuwing van de talencurricula in het voortgezet onderwijs en aan de scholing van docenten. Kern van deze actielijn is het oprichten van facultaire vaksteunpunten voor de schooltalen binnen de bestaande VO-HO en VWO-WO netwerken.
- Gezamenlijke actie om tot een weldoordacht aanbod aan uitdagende en relevante opleidingen te komen die goed op elkaar zijn afgestemd. Hierbij gaat aandacht uit naar een nauwe relatie tussen onderwijs en onderzoek en de relevantie van taal- en cultuuronderzoek voor andere onderzoekdomeinen.

Hieronder volgt eerst een analyse van de problemen rond de studenteninstroom. Die analyse levert enkele urgente aandachtspunten op, die vervolgens worden uitgewerkt in drie grote actielijnen die de kern van het plan vormen. Tot slot benoemen we de maatregelen die nodig zijn om de

[1] Hiermee worden de opleidingen bedoeld die typisch uit de drie elementen taalkunde, letterkunde en taalbeheersing cq -vaardigheid bestaan.
[2] Dit probleem speelt overigens ook bij de opleidingen Grieks en Latijn.

coördinatie van en de communicatie over de verschillende onderdelen van het plan op duurzame wijze vorm te geven.

2. Probleemanalyse

Om de problemen waar de talenopleidingen mee kampen aan te pakken, moet eerst worden stilgestaan bij het wezenlijke belang van die opleidingen. Daarna volgt een analyse van de ontwikkelingen in de instroomcijfers gedurende de afgelopen tien jaar. Op basis hiervan worden ten slotte enkele belangrijke aandachtspunten voor dit plan geformuleerd.

2.1 Het belang van talenopleidingen

De universitaire opleidingen op het gebied van taal en cultuur hebben een essentiële wetenschappelijke, maatschappelijke en economische waarde. Gezien de voortschrijdende globalisering neemt het belang van taal- en cultuurkennis naar verwachting alleen maar verder toe. Een gebrek aan kennis van talen, culturen en landen zou de internationale positie van Nederland ernstig verslechteren, op academisch, maatschappelijk en economisch vlak.

Wetenschappelijk belang

In de klassieke taal- en cultuuropleidingen krijgen twee wetenschappelijke disciplines een belangrijke plek naast elkaar. De eerste discipline is de bestudering van talen, waarbij het erom draait door middel van analyse het menselijk taalvermogen en het gebruik van taal te begrijpen. Bij de tweede discipline staat de bestudering van literatuur centraal, met als doel om op die manier culturen te ontsluiten. De bestudering van literair erfgoed geldt hierbij als een belangrijke manier om de historische grote rol van Nederland in stand te houden als bemiddellaar en kenner van Europees en mondiaal cultuurgoed.

Ook hebben deze twee disciplines als kernonderdelen van de humaniora een belangrijke positie naast de bèta- en technische wetenschappen. Zo betoogde Marleen Kamperman, hoogleraar scheikunde, onlangs in Trouw (2 juni 2019) dat de geesteswetenschappen een waardevolle en onmisbare aanvulling vormen op de bèta- en technische wetenschappen. Haar betoog luidt dat mensen met een geesteswetenschappelijke achtergrond het mogelijk maken om in een sterk bètageoriënteerde samenleving belangrijke maatschappelijke, technische en economische ontwikkelingen vanuit een ander perspectief te bekijken. Daarbij ontlenen de talenstudies hun waarde deels aan hun bijdrage aan multi- en interdisciplinair onderzoek naar een breed scala aan maatschappelijke vraagstukken. Zo speelt taalkundig onderzoek een cruciale rol in onderzoek op het gebied van onder meer kunstmatige intelligentie, forensische linguïstiek, gezondheidscommunicatie, en taal- en spraakpathologie. Daarnaast is letterkundige expertise onmisbaar om bijvoorbeeld normen en waarden, innovaties, en psychologische en sociologische structuren in de samenleving te onderzoeken die in literatuur worden weerspiegeld. Ook voor onderzoek naar laaggeletterdheid, een urgent maatschappelijk probleem, is de expertise van letterkundigen essentieel. Onderzoek op al deze gebieden zou onmogelijk zijn zonder de kennis van taal- en cultuurexperts.

Maatschappelijk belang

Taal- en cultuurexperts zijn ook onmisbaar voor de maatschappij in haar geheel. Nederland heeft een eeuwenoude meertalige cultuur, die onze samenleving al veel heeft opgeleverd op onder meer

economisch en cultureel vlak (o.a. Frijhoff, 2010; Cornips; 2012). Hierbij geldt kennis van talen en culturen tevens als een essentieel ingrediënt om de diversiteit en inclusie blijvend te bevorderen. Meertaligheid biedt immers een mogelijkheid tot verbinding tussen verschillende groepen mensen en draagt op die manier bij aan sociale cohesie (KNAW, 2018, p. 31). Ook stelt filosoof Martha Nussbaum (2010) dat de bestudering van de geesteswetenschappen mensen helpt om zich te verplaatsen in een ander. Mede vanwege die verbindende rol zijn de geesteswetenschappen volgens Nussbaum essentieel om in een samenleving met veel verschillende mensen, culturen en denkwijzen de democratie levendig te houden.

Daarnaast is diepgaande kennis van de taal en culturele gebruiken van een ander land essentieel voor waardevolle contacten met personen en instanties buiten de Nederlandse landsgrenzen (KNAW, 2018, zie onder meer p. 21), bijvoorbeeld om op politiek of academisch niveau in gesprek te kunnen gaan met belangrijke grootmachten als China en Rusland of met (bijna-)buurlanden als Frankrijk en Duitsland. Ook met het oog op de grote uitwisseling vanuit Nederlandse bedrijven en academische en culturele instanties met het buitenland is het cruciaal dat we dankzij taal- en cultuurkennis ideeën, denkwijzen en producten met landen over de hele wereld kunnen delen. Uit onderzoek van het Centraal Bureau voor Statistiek in 2014 blijkt bijvoorbeeld dat buitenlandse multinationals verantwoordelijk zijn voor bijna 20% van de voltijdbanen in Nederland.

De behoefte aan taal- en cultuurexperts wordt naar verwachting de komende jaren nog groter gezien de voortschrijdende globalisering, die deels voortvloeit uit de nieuwe digitale communicatie-mogelijkheden. Mensen met diepgaande kennis van talen en culturen zijn van het grootste belang om met de complexe problematiek in onze geglobaliseerde samenleving om te gaan en om door contact met andere taalgebieden innovatie te kunnen realiseren (KNAW, 2018). Ook het toenemende toerisme van en naar Nederland (NBTC, 2017) zorgt voor een steeds grotere behoefte aan mensen die een internationale oriëntatie kunnen faciliteren. Hierbij is het groeiende aantal Nederlanders met een migratieachtergrond ook een belangrijke factor (het CBS (2016) verwacht voor 2060 een toename van deze groep met twee miljoen personen ten opzichte van 2015).

Nog een belangrijke reden waarom onze maatschappij taal- en cultuuropleidingen nodig heeft, is dat taalstudenten – meer dan studenten bij andere studies – specifieke vaardigheden verwerven waar de huidige maatschappij veel baat bij heeft. Vaardigheden die volgens onderzoek van het Skills-platform van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (2016) essentieel zijn in de huidige maatschappij hebben juist bij talenstudies een belangrijke plaats in het curriculum. Onder meer het rapport *Van disciplinaire kennis naar competentieprofiel* van de Katholieke Universiteit Leuven (Heyvaert, De Dijn & Zenner, 2017) laat zien dat studenten van geesteswetenschappelijke opleidingen – waaronder talenstudies - cruciale vaardigheden verwerven die zij in diverse rollen in de maatschappij kunnen inzetten. Uit het hiervoor uitgevoerde onderzoek blijkt dat essentiële vaardigheden als openheid en multiperspectiviteit (meerdere perspectieven kunnen innemen), taalinzicht, taalvaardigheid en tekstbehandeling, en het destilleren en synthetiseren van informatie studenten geesteswetenschappen onderscheiden van studenten bij andere opleidingen. Daar komt nog bij dat meertaligheid essentiële cognitieve vaardigheden bevordert, vooral op het gebied van executieve functies van de hersenen als snel wisselen tussen taken of omgaan met conflicterende informatie (zie o.a. Baumgart & Billick, 2018).

Ten slotte volgt het maatschappelijk belang van taal- en cultuurexperts uit het tekort aan werknemers met degelijke academische kennis en vaardigheden op het gebied van taal en cultuur waarvan op dit moment in verschillende sectoren sprake is. Dit geldt om te beginnen in het onderwijs, waar het tekort aan bevoegde (academische) docenten voor vakken als Duits, Frans en Spaans steeds groter wordt. Naar verwachting zal het docententekort bij de vakken Duits en Frans

in 2028 zelfs bijna verdubbeld zijn ten opzichte van 2013[3], waarbij men ook nog eens rekening moet houden met de op handen zijnde pensioneringsgolf onder docenten, die door een nieuwe aanwas aan opgeleide docenten moet worden opgevangen. Naast het taalonderwijs, staat ook de vertaalcultuur in Nederland onder druk omdat er onvoldoende jonge vertalers worden opgeleid (Expertisecentrum Literair Vertalen, 2019). Juist in een land als Nederland, dat gericht is op internationaal contact, lijkt dergelijke vertaalkennis onmisbaar. Voor zowel het leraren- als het vertalerstekort zal dan ook tijdig een oplossing moeten worden gevonden, waarbij het vergroten van de instroom in klassieke talenstudies een belangrijk deel van een oplossing zou kunnen zijn.

Economisch belang

In economisch opzicht heeft Nederland zijn sterke internationale positie mede te danken aan de uitgebreide kennis die Nederlanders van oudsher hebben van andere talen en culturen. Het behouden van deze positie vereist dat we ook in de toekomst ideeën, producten en diensten kunnen blijven uitwisselen met partners over de hele wereld. Daarvoor is kennis van andere talen en culturen essentieel, zeker nu Nederlandse bedrijven steeds vaker op internationaal niveau opereren en – andersom – nu de Nederlandse overheid ook steeds meer buitenlandse bedrijven naar Nederland haalt.[4] Daarbij is enkel kennis van het Engels onvoldoende, aangezien slechts 10% van de inwoners van de Europese Unie die buiten het Verenigd Koninkrijk wonen, het Engels op een zodanig niveau beheersen dat ze dit als werktaal kunnen gebruiken (Europees Parlement, 2016).

Dat kennis van taal en cultuur economische kansen biedt, blijkt bijvoorbeeld uit een Europese studie, die laat zien dat 25% van de Nederlandse bedrijven ooit een handelscontract is misgelopen door een taalprobleem, terwijl het Europees gemiddelde op 11% ligt (CILT, 2006). Een samenleving met kennis van meerdere talen en culturen lijkt dus een grote voorsprong te hebben op de internationale markt.

Het economisch belang van taal- en cultuurexperts volgt ook uit het feit dat de talensector, die bestaat uit diverse instanties die iets met het product 'taal' doen, een van de snelst groeiende sectoren wereldwijd is (The Economist, 2015). Zo zijn in Nederland alleen al meer dan 4000 uitgeverijen actief (KVB Boekwerk, 2019). Daarnaast kunnen alumni hun competenties in een groot aantal andere beroepen binnen de brede taalsector inzetten, zo blijkt onder meer uit het rapport *Over de economische betekenis van taal* van de Nederlandse Taalunie (2018). Ook laat het werkveldonderzoek van het Nationaal Platform voor de Talen[5] zien dat taal- en cultuurexperts in uiteenlopende sectoren een waardevolle bijdrage leveren, bijvoorbeeld in het onderwijs, de kunst- en cultuursector, communicatie, media en journalistiek, de diplomatie en bij internationaal georiënteerde organisaties of bedrijven. Kortom, de vaardigheden die talenstudenten opdoen tijdens hun opleiding blijken op veel verschillende manieren inzetbaar in en belangrijk voor de Nederlandse economie.

[3] Zie Onderwijs in Cijfers: https://www.onderwijsincijfers.nl/kengetallen/vo/personeel-vo/prognoses-arbeidsmarkt-vo.
[4] Zie onder meer het resultatenrapport van de Netherlands Foreign Investment Agency (https://rijksoverheid.nl/documenten/jaarverslagen/2019/02/09/bijlage-jaarresultaten-nfia-2018).
[5] Veul, R.M. (2019). *Talenstudies: tevredenheid en toekomstperspectief: Onderzoek naar talenstudies en het werkveld onder studenten, alumni en werkgevers*.

2.2 De instroom bij talenstudies

Gezien dit drieledige belang van taal- en cultuurexperts is een continue instroom van studenten bij de taal- en cultuuropleidingen van doorslaggevend belang voor Nederland als diverse en inclusieve samenleving. Om goed zicht te krijgen op de recente ontwikkelingen in de instroom bij talenstudies, hebben we het gehele talendomein in kaart gebracht. Hoewel nauwkeurige classificatie niet eenvoudig is, kunnen hierbij duidelijke trends worden gezien door ruwweg vijf clusters te onderscheiden. Cluster 1 bestaat uit de taal- en cultuuropleidingen in de schooltalen. Cluster 2 wordt gevormd door taal- en cultuuropleidingen waarbij een reeks andere talen centraal staat, zoals het Italiaans en Arabisch. Cluster 3 omvat studies waarbinnen niet alleen aandacht is voor de bestudering van een specifiek taal- en cultuurgebied, maar ook voor de bredere context van dit gebied, bijvoorbeeld de geschiedenis en politiek. Hierbij gaat het om 'regiostudies' als Chinastudies en Europese Studies, die op basis van de opleidingsnaam (eindigend op '-studies') als apart van de schooltalen en niet-schooltalen zijn geclassificeerd. Cluster 4 bestaat uit opleidingen waarin de studie van taal of literatuur in het algemeen in een andere, bredere context is geplaatst. Hieronder vallen opleidingen als Communicatie- en Informatiewetenschappen en Literatuur en Samenleving. Cluster 5 wordt gevormd door de meer theoretische monodisciplinaire opleidingen Taalwetenschap en Literatuurwetenschap. In Bijlage 1 is een overzicht te vinden van de ontwikkeling in de instroomcijfers bij alle talenopleidingen uit de vijf clusters tussen 2008 en 2018.

Over de hele linie genomen is de instroom in de bacheloropleidingen tussen 2008 en 2018 gegroeid van 3216 studenten naar 3901 studenten, een toename van 21,3%. Deze toename dient echter gerelativeerd te worden, want uit cijfers van de VSNU blijkt dat het totale aantal studenten dat in die periode aan een universitaire bachelorstudie is begonnen, van 338.852 naar 567.706 is gestegen, een toename van 48,5%. De instroom bij de talenstudies blijft dus sterk achter bij de groei van de totale instroom in universitaire studies, terwijl de toenemende globalisering de behoefte aan taal- en cultuurexperts ondertussen vergroot. Er is dus sprake van een relatieve daling.

De ernst van de achterblijvende instroomcijfers bij talenstudies wordt nog duidelijker als we de situatie per cluster bekijken. Het meest zorgwekkend zijn de aantallen studenten bij de schooltalen. Bij deze talen is de instroom gedaald van 1349 naar 952, een daling van 29,4%. Behalve Engelse Taal en Cultuur kampt elke opleiding in dit cluster in 2018 met zorgwekkend lage instroomcijfers. Vooral bij Nederlands geeft de daling – meer dan 61% – aanleiding tot zorg, zeker met het oog op het lerarentekort dat voor de komende jaren wordt verwacht. Zelfs voor de opleidingen Engelse Taal en Cultuur geldt overigens dat de instroomaantallen vanaf het jaar 2009 duidelijk zijn afgenomen (van 623 naar 445 studenten).

Ook de taal- en cultuuropleidingen van de 'niet-schooltalen', die kleiner van omvang zijn, hebben hun studenteninstroom tussen 2008 en 2018 flink zien dalen: van 209 naar 89 eerstejaars studenten, een daling van 57,4%. De daling bij zowel de niet-schooltalen als de schooltalen is zorgwekkend omdat specialistische expertise op het gebied van het Nederlands en de moderne vreemde talen en culturen hierdoor steeds zeldzamer wordt. Een reëel gevaar is dat belangwekkende academische vakgebieden doodbloeden bij gebrek aan aanwas van nieuwe onderzoekers en dat het tekort aan eerstegraads leraren bij de vakken Frans, Spaans en Duits nog groter wordt.

In tegenstelling tot de eerste twee clusters is bij de 'regiostudies' juist een aanzienlijke stijging in de instroom te zien: van 500 naar 1318 studenten, een stijging van 163%. Die stijging is vooral te wijten aan de flinke groei van de brede opleidingen Europese Studies en International Studies. In

deze opleidingen kunnen studenten zich, naast een brede introductie tot onder meer cultuur, geschiedenis en politiek, tot op zekere hoogte specialiseren in een bepaalde taal en cultuur. Het gaat echter vaak om een basale taal- en cultuurcomponent, die bijvoorbeeld niet altijd voldoende is om een taal op hoog niveau te spreken en de cultuur uitgebreid te begrijpen – laat staan om hier onderwijs in te geven.

Bij het vierde cluster, dat net als de regiostudies een groep brede opleidingen omvat, is eveneens een groei te zien: van 912 studenten in 2008 naar 1167 studenten in 2018, dus een stijging van 27,9%. Ook de theoretische monodisciplinaire studies Taalwetenschap en Literatuurwetenschap hebben een gezonde groei doorgemaakt in de laatste tien jaar. Deze opleidingen zagen hun instroom toenemen van 240 studenten in 2008 naar 373 studenten in 2018, een stijging van 55,5%.

Kortom, de twee meest opvallende trends zijn de stijging in de instroom bij de bredere opleidingen (cluster 3 en 4) en de daling bij de klassieke schooltaalopleidingen (cluster 1). Dit is goed terug te zien in de trendlijnen in Figuur 1, waarin de instroomcijfers[6] voor de drie betreffende clusters van universitaire talenopleidingen van 2008 tot en met 2018 zijn weergegeven.

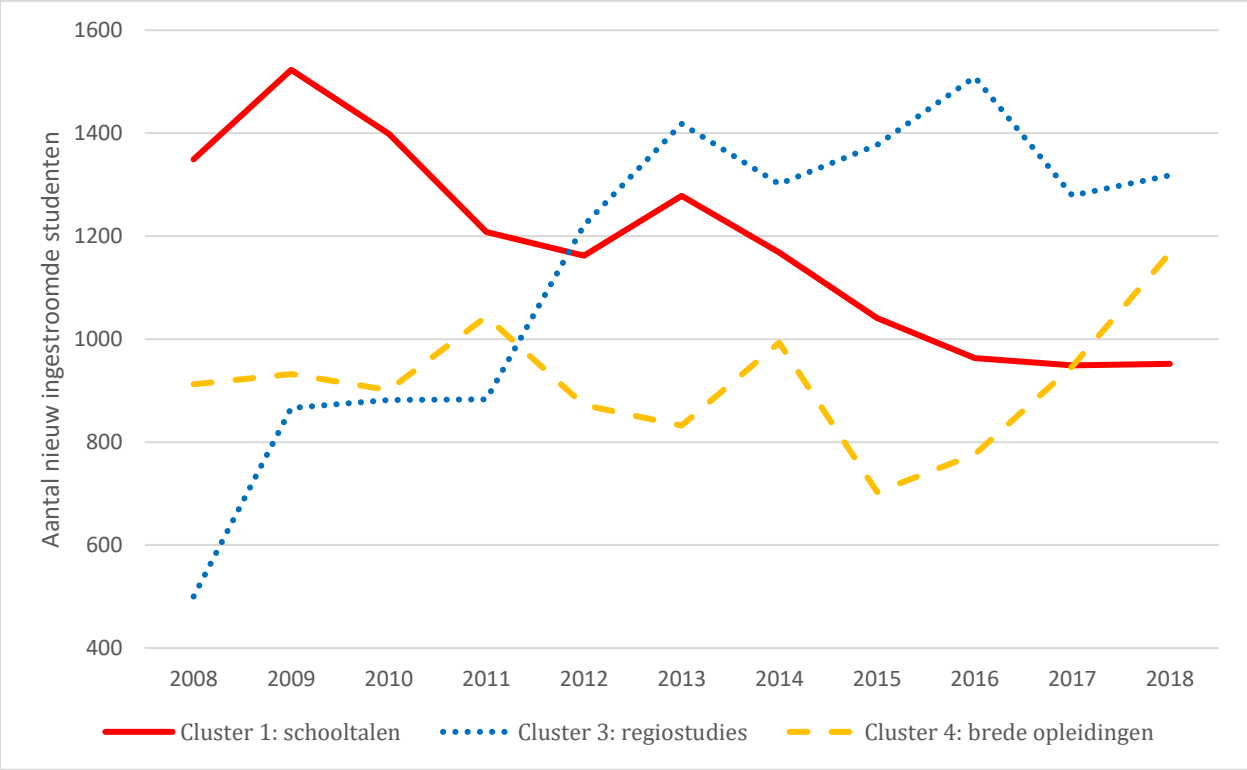

Figuur 1: Instroomcijfers bij de universitaire talenstudies in 2008-2018 bij drie typen universitaire talenopleidingen.

Deze twee ontwikkelingen geven reden tot zorg omdat vakspecifieke kennis in Nederland van de eigen taal en cultuur (die vreemd genoeg in andere landen vaker in academische opleidingen wordt bestudeerd dan in Nederland) en van andere essentiële talen en culturen niet verloren mag gaan.

[6] Deze instroomcijfers zijn afkomstig van de VSNU.

Die kennis is noodzakelijk vanwege het eerder besproken wetenschappelijk belang van taalkundig en letterkundig onderzoek, maar ook om onze contacten met andere landen op peil te houden en om te kunnen blijven inspelen op maatschappelijke ontwikkelingen en problemen in onze steeds diverser wordende en internationaal georiënteerde samenleving.

Overigens staat de dalende instroom bij universitaire talenstudies in Nederland niet op zichzelf. Zo is in Vlaanderen het aantal bachelor- en masterstudenten in taal- en letterkundestudies gedaald van 2687 naar 2033 tussen 2013-2014 en 2017-2018, een daling van 24,3%.[7] In het regeerakkoord van de nieuwe Vlaamse regering (2019, p.36) wordt dan ook een actieplan voor de talen aangekondigd dat het tij moet keren. Ook in andere landen, zoals de Verenigde Staten en Groot-Brittannië, daalt het aantal studenten dat voor een universitaire talenstudie op bachelorniveau kiest gestaag. Uit onderzoek van de Modern Language Association (MLA; Looney & Lusin, 2018) is af te leiden dat het aantal studenten dat een vreemde taal studeert tussen 2013 en 2016 is gedaald met een percentage van 9,2%, terwijl ook vóór 2013 al sprake was van een daling. Van de 15 meest onderwezen vreemde talen in de Verenigde Staten is alleen bij Koreaans en Japans een stijging in de studenteninstroom te zien.

Ook in Groot-Brittannië is sprake van een daling in de talenstudies (van 13,8% tussen 2012-2013 en 2016-2017), zo blijkt uit onderzoek van de British Academy for the Humanities and Social Sciences (n.d.), en bij de geesteswetenschappelijke studies in het algemeen. Daarbij is vooral sprake van een terugloop bij de moderne Europese talen als Frans, Duits, Italiaans en Spaans en bij het Engels. Bij de major Engels is zelfs sprake van een daling van 19,1%. Daarbij is in de afgelopen tien jaar een aantal afdelingen gesloten of ingekrompen. Interessant genoeg volgt aan de andere kant een toenemend aantal studenten keuzevakken in de talen naast een major in een niet-talige discipline. Dit is vergelijkbaar met de ontwikkeling in het Nederlandse talenstudielandschap dat studiekiezers minder vaak voor disciplinaire talenstudies kiezen en juist in steeds grotere aantallen instromen in brede opleidingen als Europese Studies en International Studies.

In Nederland dreigt het probleem rond het behouden van de deskundigheid, als het zo doorgaat, steeds nijpender te worden. De geesteswetenschappen moeten met krimpende middelen relatief veel kleine opleidingen in stand houden. Die situatie dreigt verder te verergeren door het inmiddels aangenomen advies van de Commissie Van Rijn om geld over te hevelen van onder andere de geesteswetenschappen naar de bèta- en technische studies. Als de talenstudies het met nog minder geld moeten stellen, maakt dat gebrek aan middelen het niet eenvoudig om de opleidingen overeind te houden. Bovendien straalt het korten op de geesteswetenschappen en op de talenstudies negatief af op talenstudies vanwege het gebrekkige draagvlak dat daaruit spreekt.

De faculteiten staan voor een dubbele uitdaging. Ten eerste moet de aantrekkelijkheid van hun taal- en cultuuropleidingen worden vergroot om specialistische kennis te behouden. Ten tweede moeten de faculteiten echter op de populariteit van brede opleidingen inspelen door nieuwe relevante programma's te blijven ontwikkelen, maar dan zodanig dat de deskundigheid van taal- en cultuurspecialisten optimaal in deze programma's wordt ingezet en kan worden overgedragen op studenten. De grote studentenaantallen bij brede talenstudies als Europese Studies en International Studies kunnen immers alleen voorzien in de behoefte aan expertise op het gebied van een specifieke taal en cultuur (in de samenleving als geheel en in het onderwijs en de vertaalbranche in het bijzonder) als in die programma's voldoende diepgaande aandacht aan één specifieke taal en cultuur wordt besteed om bijvoorbeeld toelating tot een lerarenopleiding mogelijk te maken. Bovendien is een gezonde instroom in deze studies nodig om universitair docenten en

[7] Zie Databank Hoger Onderwijs: https://onderwijs.vlaanderen.be/nl/dho (geraadpleegd op 26 april 2019).

onderzoekers op te leiden die dit taalspecifieke onderwijs voor nieuwe studenten kunnen verzorgen.

2.3 De oorzaken van de terugloop

Waarom daalt het aantal studenten dat voor een talenstudie kiest waarin de taal en cultuur van een gebied 'in de diepte' wordt bestudeerd? Daaraan liggen ten minste drie fundamentele oorzaken ten grondslag: het keuzegedrag van jongeren, de focus op praktisch nut en rendement, en de inhoud van het taalonderwijs in het voortgezet onderwijs.

Het keuzegedrag van jongeren

Een eerste oorzaak van de terugloop is het keuzegedrag van jongeren, beginnend bij de profielkeuze in de derde klas van het vwo. In 2018 koos slechts 9,8% van de vwo-leerlingen voor het profiel Cultuur & Maatschappij (C&M), het enige profiel dat specifiek voorbereidt op een taal- en cultuuropleiding. Dit profiel wordt vaak denigrerend afgedaan als een "pretpakket", wat het aanzien ervan niet ten goede komt. Wie kiest voor C&M, sluit bovendien per definitie veel vervolgopleidingen uit, terwijl het andersom wel mogelijk is om met de bètaprofielen Natuur & Gezondheid (N&G) en Natuur & Techniek (N&T) een talenstudie als vervolgopleiding te kiezen (Rijksoverheid, 2018). In het algemeen geldt dat jongeren vaak nog geen duidelijk idee hebben van wat ze later willen doen, en daarom profielkeuzes maken waarbij ze zoveel mogelijk opties kunnen openhouden.

Het gevolg van het kleine aantal C&M-kiezers is dat minder scholieren specifiek voorsorteren voor een vervolgopleiding in de geesteswetenschappen, zoals een talenstudie. Ondertussen wordt sinds jaar en dag veel geïnvesteerd in de promotie van bèta-techniekstudies, waardoor scholieren wellicht ook minder snel op het idee komen om voor een talenstudie te kiezen.

Tegelijkertijd geven scholieren die wel voor een talenstudie kiezen, steeds meer de voorkeur aan een brede opleiding. Deze trend is ook goed te begrijpen vanuit het idee dat scholieren in het voortgezet onderwijs nog geen duidelijk beeld hebben van hun toekomst en hun specialisatie willen uitstellen. Een brede opleiding wordt daarbij door scholieren mogelijk gezien als een uitstekend startpunt voor een breed scala aan beroepen, terwijl die grote variatie aan beroepen bij de klassieke taalopleidingen wel aanwezig is maar minder wordt gezien.

Focus op praktisch nut en rendement

Verder is een mogelijke verklaring voor de dalende studentenaantallen bij de klassieke opleidingen te vinden in het huidige maatschappelijke klimaat dat sterk gericht is op praktisch nut en economisch rendement. Mogelijk zijn studiekiezers om die reden geneigd te kiezen voor opleidingen die een helder en afgebakend beroepsperspectief bieden. Studenten worden bij talenstudies breed opgeleid en doen tijdens hun studie naast diepgaande kennis van taal en cultuur diverse belangrijke vaardigheden op, maar worden niet opgeleid tot één concreet beroep. Studiekiezers die op het hart is gedrukt te kiezen voor een studie die goede toekomstmogelijkheden biedt, kunnen de brede carrièreperspectieven van talenstudies daarom (ten onrechte) als te onzeker en daarmee onaantrekkelijk ervaren.

Vaak zijn leerlingen slechts met enkele carrièreperspectieven van talenstudies bekend. Zij kennen veelal wel de mogelijkheid om met een talenstudie docent of vertaler te worden, wat twee beroepen zijn die helaas onder jongeren relatief weinig prestige lijken te hebben. Daarbij zijn studiekiezers niet op de hoogte van de uitdaging die ook in deze beroepen schuilgaat en kennen ze ook andere belangrijke carrièreopties van talenstudies niet.

Daarnaast hebben studiekiezers vaak weinig zicht op de meerwaarde die diepgaande kennis van een taal en cultuur biedt op de arbeidsmarkt. Hetzelfde geldt voor de academische waarde van taal- en cultuurkennis - ook in andere disciplines, zoals de gezondheidszorg en de technische sector. Als de opleidingen de concrete meerwaarde van een academische talenopleiding op de arbeidsmarkt helderder weten te verwoorden, worden ze mogelijk ook aantrekkelijker voor studiekiezers.

De inhoud van het taalonderwijs in het voortgezet onderwijs

Een derde mogelijke oorzaak voor de dalende belangstelling voor talenstudies is dat de inhoud van het taalonderwijs in het voortgezet onderwijs wellicht geen goed zicht biedt op de uitdagende inhoud van een talenstudie. Het schooltalenonderwijs is in sterke mate gericht op het verwerven van vaardigheden en op grammatica, waarbij in de bovenbouw veelal de voorbereiding op het CITO-leesexamen centraal staat. Er is op dit moment weinig ruimte en aandacht voor het verwerven van kennis en attitudes, terwijl dat juist de elementen zijn die taalvakken voor scholieren interessanter kunnen maken.

Wat daarbij ook kan meespelen, is dat er steeds minder taaldocenten zijn die een academische opleiding hebben genoten en die daardoor een wetenschappelijke benadering van het vak op hun leerlingen kunnen overbrengen. Juist een academische insteek van het vak zou studenten kunnen laten zien dat het bestuderen van taal, cultuur en literatuur relevant en interessant is. Dat minder docenten beschikken over de vaardigheden om die academische invalshoek over te brengen, kan er ook voor zorgen dat minder leerlingen worden geïnspireerd om vanuit nieuwsgierigheid gekweekt op de middelbare school een taal- en cultuuropleiding op universitair niveau te volgen. Een grotere aanwas aan taal- en cultuurexperts door een grotere instroom in de talenstudies zou ook een nieuwe lichting academisch geschoolde taalstudenten kunnen opleveren die dit enthousiasme op hun leerlingen overbrengen.

Dat de behoefte om het taalonderwijs inhoudelijk te verrijken groot is, blijkt ook uit de inhoud van de voorstellen die de ontwikkelteams Nederlands en Engels/Moderne Vreemde Talen van Curriculum.nu onlangs hebben gedaan voor curriculumvernieuwing.[8] Ook de Meesterschapsteams Moderne Vreemde Talen en Nederlands van Vakdidactiek GW hebben een visie geformuleerd om bij de onderwijsvernieuwing een concrete verbinding te leggen tussen de wetenschap en het taalonderwijs in de scholen.[9] Daarbij is het essentieel om universitaire lerarenopleidingen en vakdidactici bij de onderwijsvernieuwingen te betrekken. Een dergelijke vernieuwing van het curriculum is nodig om meer leerlingen te interesseren voor een talenstudie en om de aansluiting tussen het voortgezet en hoger onderwijs te verbeteren.[10] Dit zal naar verwachting ook tot een grotere instroom in de talenstudies leiden.

[8] Zie voorstellen.curriculum.nu voor een compleet overzicht van de bouwstenen en aanbevelingen voor de schooltalen.
[9] Zie *Visie op de toekomst van het curriculum Moderne Vreemde Talen* door het Meesterschapsteam Moderne Vreemde Talen (2018) en *Visie op de toekomst van het curriculum Nederlands* van het Meesterschapsteam Nederlands (2018).
[10] Zie ook het *Manifest Nederlands op School* van Vakdidactiek Geesteswetenschappen (2016) en het *Manifest Buurtalen* van de Visiegroep Buurtalen over de visie op de vakken in de schooltalen.

2.4 Aandachtspunten

Uit de probleemanalyse komen vier grote aandachtspunten naar voren. We vermelden ze kort, samen met een indicatie van het soort actie dat nodig is om elk van deze problemen op te lossen.

- Er is een zorgwekkende daling in de instroom in de klassieke taal- en cultuuropleidingen. Die daling is bijzonder sterk bij het Nederlands, maar de daling is ook zichtbaar bij de andere schooltalen – inclusief het Engels. De zeer lage studentaantallen bij Frans, Duits en Spaans zijn zorgwekkend te noemen beseffende dat Nederland met het wegvallen van taal- en cultuurkennis ook de internationale basis van de Nederlandse maatschappij en kenniseconomie dreigt te verliezen. Er moeten acties komen om scholieren een beter inzicht te geven in de waarde van de klassieke opleidingen op het gebied van het Nederlands en de moderne vreemde talen.
- Er is onder scholieren meer belangstelling voor brede opleidingen in het talendomein dan voor de klassieke taal- en cultuuropleidingen. De faculteiten moeten op deze groeiende belangstelling blijven inspelen, en daarbij taal- en cultuurspecialisten op een optimale manier inzetten, ook met het oog op het garanderen van het gewenste eindniveau in taal- en cultuurkennis. Tegelijkertijd is het echter essentieel dat de belangrijkste specialisaties van de klassieke opleidingen – taalkunde, letterkunde en taalbeheersing cq taalvaardigheid – aanwezig blijven binnen de opleidingen van het talendomein. Dat kan bijvoorbeeld binnen een klassieke taal- en cultuuropleiding of binnen een regiostudie, afhankelijk van het opleidingenaanbod van een specifieke faculteit. De faculteiten zullen hiervoor een gezamenlijk en geïntegreerd plan voor het hele talendomein moeten ontwikkelen, waarin de verschillende soorten opleidingen ieder hun eigen waarde en identiteit hebben. Daarbij is het van groot belang om de competenties van afgestudeerden van alle soorten talenstudies goed in kaart te brengen.
- Talenstudies hebben onder scholieren en hun ouders een zwak imago: de taalvakken op school worden als weinig inspirerend ervaren en er is onvoldoende zicht op concrete arbeidsmarktperspectieven. Er is een cultuuromslag nodig om dat imago op te poetsen, wat vraagt om gerichte acties om de talenstudies te promoten.
- Het talenonderwijs in het voortgezet onderwijs biedt beperkt zicht op de uitdagende inhoud van een klassieke taal- en cultuuropleiding. Daarom zijn sterkere verbindingen tussen de wetenschap en de praktijk van het talenonderwijs van belang. Een inhoudelijk verrijkt schoolcurriculum, met steun vanuit de universiteiten, betekent dat meer leerlingen geïnspireerd worden om een taal- en cultuuropleiding te overwegen.

Er is een grote behoefte aan een gezamenlijk plan van aanpak. Een algehele vergroting van de instroom in universitaire talenopleidingen, in alle onderscheiden opleidingenclusters, zou het mogelijk maken om belangrijke wetenschappelijke disciplines in stand te houden en om blijvend in de groeiende behoefte aan taal- en cultuurexperts in het onderwijs, de economie en de maatschappij als geheel te voorzien.

3. Visie talenstudies

Bij het opstellen van een plan nemen de faculteiten de volgende visie op het universitaire talenonderwijs als uitgangspunt:

> *Taal- en cultuurkennis is noodzakelijk om samenlevingen en culturen goed te kunnen begrijpen. Om taal- en cultuurspecialisten op te leiden die een waardevolle bijdrage leveren aan de samenleving en aan de economie, bieden de geesteswetenschappelijke faculteiten verschillende soorten opleidingen aan waarin taal en cultuur een centrale rol innemen.*
>
> *Taal- en cultuurkennis is van groot belang in specifieke beroepsgebieden buiten het talendomein. Daarnaast kunnen taal- en cultuurspecialisten een wezenlijke bijdrage leveren aan het oplossen van complexe maatschappelijke vraagstukken die om een multi- of interdisciplinaire aanpak vragen. Om deze redenen bieden de universiteiten ook talenstudies aan waarin het bestuderen van taal en cultuur in specifieke contexten en in combinatie met andere disciplines plaatsvindt.*
>
> *De faculteiten werken nauw samen met lerarenopleidingen en scholen. Hierdoor blijven de talenopleidingen goed aansluiten bij ontwikkelingen in het voortgezet onderwijs en andersom. Doordat de faculteiten een gezamenlijk agenda voeren die relevant is voor het oplossen van een breed scala aan wetenschappelijke en maatschappelijke problemen, worden studenten optimaal voorbereid op diverse vervolgopleidingen en op de arbeidsmarkt. Daarbij wordt speciaal aandacht besteed aan wegen die leiden naar het leraarschap.*
>
> *Tijdens hun wetenschappelijke opleiding verwerven studenten naast specialistische kennis ook een palet aan analytische en communicatieve vaardigheden waarmee ze goed inzetbaar zijn in diverse sectoren op de arbeidsmarkt. Daarbij hebben afgestudeerden een duidelijk beeld van hun eigen competenties.*

4. Drie actielijnen

Het plan bevat drie grote actielijnen. De eerste actielijn bestaat uit een serie acties die gezamenlijk een promotiecampagne voor de talen vormen, met als doel de beeldvorming rondom talenstudies te verbeteren. In de tweede actielijn wordt op verschillende manieren vorm gegeven aan de gecoördineerde ondersteuning van docenten in het voortgezet onderwijs en van lerarenopleiders om de aansluiting tussen school en universiteit te verstevigen. Als derde actielijn moeten de universitaire opleidingen hun curricula blijven vernieuwen om voortdurend aan te sluiten op de wensen van studiekiezers en de behoeften van de maatschappij en het werkveld.

Elke actielijn wordt in drie fasen opgesplitst. Fase 1 omvat alles wat de faculteiten, onder meer via het Nationaal Platform voor de Talen, tot nu toe hebben gedaan om de belangstelling voor talenstudies te laten toenemen. Fase 2 gaat over wat tussen november 2019 en augustus 2020 zal worden gedaan. Fase 3 omvat de maatregelen die in de periode vanaf september 2020 worden ondernomen om de duurzame implementatie van het plan te realiseren. In hoofdstuk 5 van dit plan volgt een schematisch overzicht van de planning voor deze actielijnen.

4.1 Actielijn 1: Studiekiezers informeren en inspireren

De eerste actielijn heeft betrekking op de voorlichting aan studiekiezers. Om de talenstudies in een positiever licht te zetten bij studiekiezers en degenen die hun adviseren (ouders, docenten en schooldecanen), moet men die studiekiezers eerst weten te inspireren en hen vervolgens gericht informeren over de inhoud en relevantie van opleidingen in het talendomein. Naast de voorlichtingsactiviteiten van individuele opleidingen en faculteiten wordt in deze actielijn een gezamenlijke en duurzame promotiecampagne opgezet bestaande uit sociale-media-advertenties, gerichte vormen van het online benaderen van de doelgroep, en de website Talenstudievoorjou.nl.

Fase 1

Actie: Individuele initiatieven van de universiteiten

Er wordt door de faculteiten veel geïnvesteerd in voorlichting aan studiekiezers. Hieronder worden enkele belangrijke acties op een rij gezet:

- Vrijwel elke opleiding beschikt over aantrekkelijke voorlichtingsmaterialen (brochures, filmpjes, etc.) en is actief op sociale media. Daarbij wordt in de voorlichting in toenemende mate de nadruk gelegd op het arbeidsmarktperspectief (Leiden en Groningen lopen hierin voorop) en de maatschappelijke relevantie van de opleidingen (Nijmegen).

- Daarnaast kunnen studiekiezers op locatie kennismaken met de opleidingen tijdens open dagen, meeloopdagen of proefstudeerdagen. Ook gaan studenten en universitair docenten op schoolbezoek om leerlingen te enthousiasmeren voor hun talenopleiding. Verder bieden diverse opleidingen nascholingsactiviteiten aan voor taaldocenten.

- Opleidingen hebben innovatieve strategieën ontwikkeld, zoals nieuwe oriëntatie-mogelijkheden in de vorm van online proefstuderen (Leiden), webinars (Groningen, UvA) en zomerscholen (UvA). Sommige universiteiten hebben ook aparte voorlichtingstrajecten opgezet voor ouders (Leiden, Nijmegen, UvA) en schooldecanen (Leiden).

- Vermeldenswaardig zijn ook ludieke of competitieve activiteiten die tot doel hebben om leerlingen te enthousiasmeren voor het vakgebied, zoals de Taalkunde Olympiade (Leiden), de Olympiade Nederlands (UU), het Max Havelaar Toesprakentoernooi (Leiden), een essaywedstrijd (Nijmegen) en een gedichtenwedstrijd (UvA).

Actie: een landelijke promotiecampagne

In aanvulling op de lokale voorlichtingsactiviteiten heeft het Nationaal Platform voor de Talen in fase 1 een landelijke promotiecampagne voor de talen opgezet samen met Youngworks, een communicatiebureau dat jarenlange ervaring met jongerenmarketing heeft. Het doel van de campagne is tweeledig. Ten eerste is het doel de zichtbaarheid van talenstudies te vergroten onder zowel studiekiezers als ouders. Ten tweede is het doel van de campagne om het imago van de talenstudies aan te pakken en daarmee te laten zien dat talenstudies breed en uitdagend zijn en goede beroepsperspectieven bieden. Daarbij richt de campagne zich op leerlingen uit 4-5-6vwo en hun ouders.

De kern van de campagne bestaat uit ervaringsverhalen van enthousiaste talenstudenten, die te lezen zijn op de campagnesite Talenstudievoorjou.nl. De studenten vertellen op deze site over hun opleiding, hun motivatie om voor deze opleiding te kiezen, hun ambities en extracurriculaire activiteiten. Studiekiezers en ouders krijgen op Facebook en Instagram[11] advertenties te zien, die uitnodigen om door te klikken naar het verhaal van de student op Talenstudievoorjou.nl. Op die site vinden ze ook informatie over talenstudies in het algemeen en over elke specifieke talenstudie. Een ander deel van de site biedt inzicht in de arbeidsmarktperspectieven van taalstudenten, ondersteund door ervaringsverhalen van succesvolle alumni.

Studiekiezers die Talenstudievoorjou.nl bezoeken, worden op verschillende plekken op de site gestimuleerd om de opleidingenkiezer te gebruiken. De opleidingenkiezer is een essentieel onderdeel van de campagne en biedt studiekiezers de mogelijkheid om het brede aanbod aan talenstudies te bekijken en doorzoeken, waarbij zij kunnen filteren op hun wensen en interesses (bijvoorbeeld de universiteit en de taal van hun voorkeur of bepaalde interessegebieden). Op basis daarvan krijgen studiekiezers de talenopleiding(en) te zien die op hun wensen aansluiten. Studiekiezers kunnen over iedere opleiding beknopte informatie lezen en doorklikken naar de website van de universiteit om zich verder te oriënteren op de opleiding.

In het voorjaar van 2019 is een eerste pilot uitgevoerd, waarbij de campagne vier weken lang is aangejaagd via advertenties op Instagram. Deze advertentiecampagne was specifiek bedoeld voor 5vwo'ers die zich oriënteren op studies en 6vwo'ers die nog een definitieve keuze voor een studie moeten maken. De pilot heeft goede resultaten laten zien. In totaal zijn de Instagram-advertenties ruim twee miljoen keer gezien door ruim 340.000 Nederlandse jongeren tussen 16 en 18 jaar oud, die ieder zo'n 3 tot 6 keer een advertentie van de campagne voorbij hebben zien komen. Daarbij hebben ruim 4000 leerlingen tussen de 16 en 18 jaar oud doorgeklikt naar Talenstudievoorjou.nl.

Ten behoeve van de campagneronde van oktober 2019 is ook een samenwerking aangegaan met Scholieren.com. Deze website wordt door een groot aantal jongeren bezocht in hun zoektocht naar informatie over school, huiswerk en studeren, waardoor het een goed platform is om gericht een groot aantal leerlingen te bereiken die zich oriënteren op hun studiekeuze. Met Scholieren.com is in

[11] De advertenties gericht op jongeren werden vooral ingezet op Instagram, omdat dit momenteel het meest populaire medium is voor jongeren tussen 15 en 19 jaar. De advertenties voor ouders werden vooral op Facebook geplaatst, omdat Facebook onder deze doelgroep populairder is. Zie bijvoorbeeld Van der Veer, Boekee, & Hoekstra, 2019.

eerste instantie een pilot opgezet, zodat na afloop van de samenwerking kan worden nagegaan of deze samenwerking het gewenste effect heeft gehad in de vorm van een toegenomen aantal kliks naar specifieke pagina's van de opleidingenkiezer. Wanneer de campagne effectief blijkt, zal in 2020 mogelijk een nieuwe samenwerking worden opgezet.

Fase 2

In fase 2 zullen de geesteswetenschappelijke faculteiten hun eigen voorlichtingscampagnes voortzetten. Daarbij heeft het Platform een faciliterende functie ten aanzien van het uitwisselen van *best practices* van de universiteiten onderling en voor het beschikbaar stellen van campagnemateriaal. Ook wordt de landelijke promotiecampagne via Talenstudievoorjou.nl in het schooljaar 2019-2020 door het Platform geïntensiveerd door in het najaar van 2019 en in het voorjaar van 2020 opnieuw advertenties op Facebook en Instagram te laten verschijnen gericht op studiekiezers en hun ouders.

Daarnaast wordt het online campagnemateriaal uitgebreid met gedrukte posters en folders, waarin ook de arbeidsmarktperspectieven van talenstudies uitgebreid aan bod komen. Deze materialen zullen zo breed mogelijk worden verspreid via taaldocenten en schooldecanen. In het verspreiden van de campagne is ook een rol weggelegd voor de voorlichters, lerarenopleiders en communicatie-afdelingen van de geesteswetenschappelijke faculteiten.

Een laatste actie binnen fase 2 is om de campagne op een zodanige manier in te richten dat in het schooljaar 2020-2021 speciale aandacht aan het Nederlands kan worden besteed.

Fase 3

In fase 3 gaat het Nationaal Platform voor de Talen de landelijke promotiecampagne duurzaam voortzetten, ook in het schooljaar 2020-2021 en in latere jaren. Hiervoor zal het Platform de campagnewebsite en de gedrukte campagnematerialen regelmatig updaten en uitbreiden met informatie over de opleidingen op het gebied van talen en culturen, met relevante onderzoeksresultaten over de talen en culturen in het algemeen en met actuele verhalen van studenten en alumni. Ook zal het Platform de campagne via sociale media twee keer per jaar herhalen (rond de open dagen van de universiteiten) en samenwerkingen met relevante websites als Scholieren.com blijven initiëren om talenstudies extra onder de aandacht van studiekiezers en hun ouders te brengen. Daarvoor is het nodig dat de resultaten van de advertenties voortdurend gemonitord en geanalyseerd worden, zodat de campagne waar nodig tijdens de looptijd kan worden aangepast. Hierdoor kunnen zoveel mogelijk leerlingen effectief bereikt worden.

4.2 Actielijn 2: schooltaalonderwijs inhoudelijk verrijken

Binnen de tweede actielijn zullen de geesteswetenschappelijke faculteiten en lerarenopleidingen samenwerken om hulp te bieden aan docenten die meer inhoudelijke verdieping willen aanbrengen in het curriculum, en die gebruik willen maken van vernieuwende didactische methoden. Als docenten en leerlingen kunnen profiteren van innovatief lesmateriaal en andere vormen van inhoudelijke en vakdidactische ondersteuning, dan draagt dat bij aan een positiever imago van de taalvakken in het voortgezet onderwijs en, via die weg, aan een groeiende belangstelling voor universitaire talenstudies.

Dit sluit aan bij de bevinding in de probleemanalyse dat het lage animo voor de universitaire talenstudies mogelijk samenhangt met het gebrek aan enthousiasme van leerlingen voor de

schooltalen in het voortgezet onderwijs. De faculteiten staan hierbij achter de visie van de ontwikkelteams die onder begeleiding van SLO aan het project Curriculum.nu werken voor een ingrijpende vernieuwing van de schoolvakken Nederlands en de moderne vreemde talen. Deze visie sluit ook nauw aan bij die van de Meesterschapsteams, die de herziening van de talencurricula met inhoudelijke feedback hebben ondersteund en het belang van het kweken van taal- en cultuurbewustzijn hebben benadrukt. Enerzijds maakt een verrijkt curriculum mogelijk meer leerlingen enthousiast voor het volgen van een talenstudie; anderzijds zullen leerlingen in het voortgezet onderwijs door de voorgestelde wijzigingen de taalvakken naar verwachting in het algemeen meer gaan waarderen.

De activiteiten in actielijn 2 moeten ertoe leiden dat regionale vaksteunpunten voor de talen worden opgericht binnen de faculteiten. Deze vaksteunpunten vormen een duurzame samenwerking tussen academische vakspecialisten, vakdidactici aan de universiteiten en hbo-instellingen, en docenten in het voortgezet onderwijs om de kwaliteit van het talenonderwijs te vergroten en de aansluiting tussen het voorgezet onderwijs en het hoger onderwijs te versterken.

Fase 1

In de eerste fase van deze actielijn inventariseert het Platform initiatieven die al door de wetenschappelijke staf van universitaire talenopleidingen zijn opgezet. Hierbij geeft het Platform op verschillende manieren bredere bekendheid aan de waardevolle initiatieven die vanuit de universiteiten worden ontwikkeld om docenten en leerlingen te ondersteunen. Daarbij gaat in het bijzonder aandacht uit naar initiatieven voor vernieuwing van het schoolvak, waarvan we hieronder – zonder te pretenderen volledig te zijn – een aantal voorbeelden noemen.

Om te beginnen worden in het hele land nascholingsprogramma's voor taaldocenten aangeboden. Het gaat dan bijvoorbeeld om nascholingsdagen of collegereeksen voor docenten van een bepaald vak of om symposia en congressen voor het bredere talen- of alfadomein (onder andere Dag van de Taal, Kunsten & Cultuur, Groningen; Good Practice Day Talen, Leiden; Narrative & Metaphor in Education/Towards Language Aware Citizenship, VU Amsterdam). Ook wordt via internet verdiepend lesmateriaal aangeboden, met name voor het vak Nederlands (onder meer Litlab, PlusNederlands en Lezen voor de Lijst). Op landelijk niveau organiseren de Meesterschapsteams Nederlands en MVT verschillende professionaliseringstrajecten, bijvoorbeeld in de vorm van docentontwikkelteams en professionele leergemeenschappen waarbinnen taaldocenten samen met academische vakspecialisten en vakdidactici werken aan vernieuwing van hun onderwijs. De Meesterschapsteams en lerarenopleidingen hebben ook actief meegedacht over de voorstellen van Curriculum.nu. Voor docenten die zich als onderzoeker verder willen bekwamen, zijn er onder meer het landelijke promotiebeurzenprogramma Dudoc-Alfa en diverse lokale onderzoekstrajecten (bijvoorbeeld het Postacademisch Onderzoeksproject, UvA).

Andere initiatieven zijn bedoeld om leerlingen in de bovenbouw van het vwo volop de mogelijkheid gegeven om zich inhoudelijk te oriënteren op de inhoud van talenstudies. Het aanbod voor die doelgroep is in de regel ondergebracht bij een Pre-University College of een vergelijkbare instantie[12], die participeert in een regionaal samenwerkingsnetwerk van middelbare scholen en instellingen voor hoger onderwijs.[13] Op de meeste universiteiten kunnen getalenteerde scholieren

[12] Deze organisaties opereren onder de volgende namen: UvA en Scholen; Pre-University College (VU Amsterdam), U-Talent (Universiteit Utrecht); Radboud Pre-University College of Society (Radboud Universiteit); Scholierenacademie (Rijksuniversiteit Groningen); Honours Academy / PRE-Classes en ICLON (Universiteit Leiden).

[13] Zie https://www.vohonetwerken.nl/.

colleges volgen op het gebied van talen (aan de universiteit zelf of via internet). Ook het profielwerkstuk (PWS) is voor leerlingen een geschikt middel om zich op een bepaald wetenschapsgebied te oriënteren. De universiteiten hebben daarom websites ingericht met algemene of meer vakinhoudelijke tips voor het schrijven van een PWS. Verder worden docenten vaak ondersteund in het begeleiden van het PWS-traject en soms kunnen scholieren deelnemen aan een competitie voor taal- en cultuurwerkstukken (Nescioprijs, Nijmegen; en de profielwerkstukkenwedstrijd voor Duits van het Duitsland Instituut Amsterdam). Tot slot zijn er universiteiten (UvA, VU) die uitgebreide ondersteuning bieden aan leerlingen bij de profiel- en studiekeuze.

Ter verbetering van de aansluiting tussen het vwo en wo worden onder meer op grote en kleine schaal uitwisselingen tussen opleidingen en middelbare scholen georganiseerd. Daarnaast geven universitair docenten gastlessen op scholen (in Leiden sinds kort ook in digitale vorm), en worden studenten ingezet als Taaltutor in de klas (Nijmegen) of om een gastles te geven (Groningen). Een van de andere initiatieven is dat taaldocenten in Nijmegen een nevenaanstelling als Teacher in Residence aan de universiteit kunnen krijgen.

Een andere belangrijke ontwikkeling is de inrichting van de tweejarige educatieve masteropleidingen, die opleiden tot een eerstegraads lerarenbevoegdheid. Bij deze masters worden studenten na hun talenopleiding enerzijds opgeleid tot academici in hun vakgebied en zijn ze anderzijds al – onder begeleiding - als docent werkzaam in het middelbaar onderwijs. De educatieve masteropleidingen behoren tot de pogingen om vakinhoud en didactiek samen te brengen, en om docenten uit te nodigen wetenschappelijke onderwerpen te gebruiken in hun onderwijs. De beoogde integratie van vakinhoud en didactiek wordt ook bevorderd door het nieuwe Masterlanguage-programma, dat in september 2019 van start is gegaan. Een bijzonder kenmerk hiervan is dat er speciale vakken ontwikkeld zijn die een plaats krijgen in de tweejarige educatieve masteropleidingen.

Tot slot vergroten de opleidingen hun zichtbaarheid naar buiten toe door onder meer taalgerelateerde evenementen of wedstrijden te organiseren (bijvoorbeeld de Franse filmmiddag, Groningen; retoricasymposium, Groningen; Max Havelaar toernooi, Leiden; Taalkunde Olympiade, Leiden; Olympiade Nederlands, Utrecht; Arts Festival, Groningen) of door inhoudelijk bij te dragen aan taalgerelateerde themadagen of festivals (Dag van de Franse taal; Dag van de Duitse Taal; Europese Dag van de Talen; DRONGO talenfestival; Wintertuinfestival; Stimmen fan Fryslân/ Lân fan taal; onderzoek op Lowlands).

Fase 2

Fase 2 wordt gekenmerkt door voorbereidingen voor het inrichten van vaksteunpunten, waarmee de samenwerking tussen de faculteiten, de universitaire lerarenopleidingen, de hbo-lerarenopleidingen en scholen wordt geformaliseerd. Hiermee kunnen regionale netwerken vanuit een gedeelde visie op talenonderwijs en met een gezamenlijke agenda de samenwerking met het voortgezet onderwijs duurzaam versterken door initiatieven te ontplooien op het gebied van docentprofessionalisering, curriculumontwikkeling en het verbeteren van de aansluiting tussen het voortgezet en hoger onderwijs.

In deze fase wordt ook, vooruitlopend op de inrichting van de vaksteunpunten, een aantal specifieke deelprojecten uitgevoerd.

Vaksteunpunten

Het versterken van de aansluiting en samenwerking tussen het voortgezet onderwijs en de universiteiten is van cruciaal belang, enerzijds om vanuit de universiteiten bij te dragen aan de vernieuwing van het taalonderwijs en anderzijds om leerlingen te enthousiasmeren voor talenstudies. Op het gebied van aansluiting zijn de afgelopen jaren veel stappen gezet door de universiteiten (bijvoorbeeld het oprichten van de Pre-University Colleges), maar zowel het aanbod voor leerlingen als de activiteiten gericht op docentprofessionalisering op het gebied van de alfawetenschappen, en in het bijzonder de talen, blijft nog sterk achter ten opzichte van de bèta-initiatieven. Dankzij gerichte investeringen vanuit de overheid en het bedrijfsleven heeft het Platform Bèta Techniek[14] sinds 2004 veel succesvolle projecten geïnitieerd en 12 regionale VO-HO netwerken opgezet. Deze netwerken, waarbinnen universiteiten samenwerken met hogescholen en scholen in het voortgezet onderwijs, hebben de intentie uitgesproken hun activiteiten uit te breiden naar de alfa- en gammawetenschappen.

De structuren die bij deze netwerken zijn ontwikkeld, vormen een goed uitgangspunt voor het formaliseren van de samenwerking tussen faculteiten, lerarenopleidingen en scholen in het voortgezet onderwijs. Belangrijke instanties binnen de VO-HO netwerken zijn de vaksteunpunten, die per schoolvak vraag en aanbod op het gebied van nascholing, curriculumontwikkeling en leerlingactiviteiten bij elkaar brengen. Per schoolvak komen de vaksteunpuntcoördinatoren een paar keer per jaar samen onder auspiciën van een gezaghebbende vakvereniging.

In fase 2 werken de faculteiten aan de precieze taakstelling en infrastructuur van vaksteunpunten voor de talen, op de leest van de VO-HO netwerken:

- Een bijzonder punt van aandacht is de noodzaak om deskundigen vanuit zowel de bacheloropleidingen als de universitaire lerarenopleidingen te betrekken: hun onderlinge samenwerking is een voorwaarde voor het succes van de vaksteunpunten.
- Een tweede aandachtspunt betreft het uitwerken van de infrastructuur. Daarbij is niet alleen samenwerking met de verschillende VO-HO netwerken van belang, maar ook afstemming met de VSNU. Deze is namelijk verantwoordelijk voor het coördineren van het VWO-WO-netwerk, waarbij onder meer de Pre-University Colleges zijn aangesloten. Bij sommige universiteiten, zoals de Universiteit Utrecht, worden de vwo-gerelateerde activiteiten en de bredere HO-gerichte activiteiten vanuit één universitair instituut georganiseerd. Bij andere universiteiten, zoals VU Amsterdam, staat het VO-HO netwerk los van het wo-gerichte Pre-University College. Het is van belang dat de vaksteunpunten zo worden ingericht dat ze passen binnen de structuren van de individuele universiteiten, maar van net zo groot belang is het dat ze gezamenlijk herkenbaar zijn als samenwerkende vaksteunpunten voor de talen, met een duidelijke agenda en onder auspiciën van één gezaghebbende vakvereniging.
- Gezien de bijzondere positie van het Nederlands is het zinvol om per faculteit twee vaksteunpunten in te richten: één voor het Nederlands en één voor de moderne vreemde talen. In organisatorisch verband ligt dit voor de hand omdat er bij het oprichten van de Meesterschapsteams en bij het instellen van ontwikkelteams bij Curriculum.nu ook voor een dergelijke verdeling gekozen is. In inhoudelijk en vakdidactisch opzicht hebben de twee taalgroepen veel gemeen, maar daarnaast kennen onderwijs in de landstaal en onderwijs in de moderne vreemde talen ieder hun eigen uitdagingen.

[14] Inmiddels bestaat het Platform Bèta Techniek niet meer in deze hoedanigheid en zijn het Platform Bèta Techniek, TechniekTalent.nu en TecWijzer samengevoegd tot het Platform Talent voor Technologie.

- Heel belangrijk is dat in fase 2 overleg wordt gevoerd met de hbo-instellingen die bij de vaksteunpunten worden betrokken. Waar vaksteunpunten aansluiting zoeken bij een bestaand VO-HO netwerk, is de formele relatie met de betrokken hbo-instelling al gelegd. Als een vaksteunpunt ingericht wordt als onderdeel van bijvoorbeeld een Pre-University College, waar het in principe om VWO-WO-samenwerking gaat, zal een structuur moeten worden gevonden om de participatie van een hbo-instelling mogelijk te maken.
- Ten slotte wordt onderzocht wat de beste invulling is voor een coördinerend orgaan dat de gezamenlijke bijeenkomsten van de vaksteunpunten organiseert. De Meesterschapsteams voor Nederlands en voor de moderne vreemde talen lijken, eventueel in uitgebreide vorm, goede kandidaten om deze rol te vervullen.

Project: lesmateriaalontwikkeling

Voor docenten in de moderne vreemde talen bouwt het Platform de website Taalwijs.nu. Deze site fungeert als een online ontmoetingsplek waar docenten in het voortgezet onderwijs informatie kunnen uitwisselen over innovatief lesmateriaal dat invulling geeft aan de thema's van Curriculum.nu. Daarbij vormt Taalwijs.nu ook een platform voor discussie over het taalonderwijs, in de vorm van blogartikelen die door mensen uit het veld worden geschreven. Verder bevat de site een nascholingsagenda en wordt een nieuwsbrief opgezet om docenten te informeren en te inspireren. Taalwijs.nu zal worden beheerd door het Nationaal Platform voor de Talen en gaat in het najaar van 2019 online. Als de regionale vaksteunpunten van start zijn gegaan, kan Taalwijs.nu de functie krijgen van een overkoepelende website voor informatievoorziening.

Later in fase 2 zet het Platform een project op samen met PlusNederlands, een initiatief van de universitaire opleidingen Nederlands dat aan de Universiteit Utrecht wordt gecoördineerd. PlusNederlands biedt via de site Plusnederlands.nl verrijkend lesmateriaal op het gebied van Nederlands voor alle sectoren van het voortgezet onderwijs, met activiteiten voor zowel docenten als leerlingen. Het doel van het project is om de activiteiten voor het Nederlands en voor de moderne vreemde talen te integreren. Op deze manier kan het Platform zich met betrekking tot informatievoorziening verder ontwikkelen als centraal meldpunt voor samenwerking tussen universiteiten en het voortgezet onderwijs op het gebied van de moderne talen.

Ook wordt in het najaar van 2019 een website voor leerlingen gelanceerd: PWS-wereld.nl, naast de al bestaande website Profielwerkstuk Taalkunde voor het schoolvak Nederlands. De website PWS-wereld is bedoeld om inspiratie en informatie te bieden voor leerlingen die een profielwerkstuk schrijven voor een van de moderne vreemde talen. De website neemt leerlingen, aan de hand van een interactieve wereldbol, mee op een wereldreis langs verschillende landen, culturen en talen. Er komt per land of taal een lijst met mogelijke profielwerkstukonderwerpen op de site te staan rond actuele thema's die leerlingen aanspreken. Verder zijn op de website verschillende tools beschikbaar voor leerlingen. Zo kunnen ze zich inlezen in allerlei onderwerpen en hebben ze toegang tot toolkits en filmpjes. De website wordt ontwikkeld en beheerd door masterstudenten en docenten van de master Educatie van de Universiteit Utrecht en de Rijksuniversiteit Groningen, en wordt ondersteund door het Nationaal Platform voor de Talen en het Meesterschapsteam Moderne Vreemde Talen.

Project: eindtermen

Onder begeleiding van SLO hebben ontwikkelteams de laatste twee jaar gewerkt aan bouwstenen voor een verrijkt schoolcurriculum voor zowel het Nederlands als de moderne vreemde talen. Een essentieel onderdeel is echter nog niet geleverd: eindtermen voor de bovenbouw moeten nog worden uitgewerkt en vastgesteld. Aangezien de eindtermen van het vwo ook de uitgangspunten

voor het universitaire onderwijs vormen, is het zinvol dat de universiteiten een bijdrage leveren aan dit proces. Mocht besloten worden dat de voorstellen van Curriculum.nu een vervolg krijgen, zal in fase 2 het Meesterschapsteam voor de moderne vreemde talen samen met SLO een aantal projecten opzetten om voorstellen voor betreffende eindtermen te formuleren. Hierbij zal ook nauw worden samengewerkt met scholen en zal onderwijsmateriaal worden ontwikkeld dat invulling geeft aan de bouwstenen van Curriculum.nu. Als de regionale vaksteunpunten van start zijn gegaan, zullen zij deze werkzaamheden van het Meesterschapsteam overnemen.

Project: professionalisering lerarenopleiders

Het inhoudelijk verrijken van de taalcurricula in het voortgezet onderwijs heeft gevolgen voor zowel docenten in het voortgezet onderwijs als voor lerarenopleiders. Het is belangrijk dat de visie op het talenonderwijs van de Meesterschapsteams en de ontwikkelteams van Curriculum.nu – eenmaal uitgewerkt - zijn doorwerking krijgt in de programma's van de lerarenopleidingen. In fase 2 zullen de Meesterschapsteams hun samenwerking met vakdidactici en andere lerarenopleiders aan de universiteiten en hbo-instellingen voortzetten. De samenwerking leidt tot een vakdidactisch programma waarin taalbewustzijn en cultuurbewustzijn een prominentere rol krijgen, naast taalvaardigheid. Dit programma vormt tevens de basis voor een breed nascholingsprogramma voor taaldocenten. Dit programma zal in fase 3 door de regionale vaksteunpunten worden uitgevoerd.

Fase 3

In fase 3 zullen de vaksteunpunten voor de talen van start gaan. In principe zal elke faculteit twee vaksteunpunten hebben: één voor het Nederlands en één voor de moderne vreemde talen. Omdat de steunpunten veel aandacht zullen hebben voor de behoeftes van de scholen in het netwerk waarbij ze aangesloten zijn (een VO-HO netwerk, een voorziening gericht op samenwerking tussen vwo en wo, of een combinatie van die twee), zullen hun individuele agenda's deels worden bepaald door die specifieke behoeftes. Tegelijkertijd zullen de agenda's van de verschillende steunpunten ook deels worden bepaald in overleg met de meesterschapsteams, die de gezamenlijke bijeenkomsten organiseren.

Ook zal in fase 3 de samenwerking met hbo-instellingen worden geïntensiveerd om een gezamenlijke aanpak van de schoolvakproblematiek te bevorderen.

4.3 Actielijn 3: vernieuwing universitaire opleidingen

De derde actielijn heeft betrekking op de universitaire opleidingen zelf. De laatste jaren hebben de faculteiten verschillende gezamenlijke acties ondernomen om samenwerking in onderwijs en onderzoek te bevorderen. Daarnaast zijn de individuele faculteiten hun aanbod aan talenstudies continu aan het herijken, onder meer in termen van specialisaties, vakcombinaties, didactiek en voorbereiding op de arbeidsmarkt. In fase 1 van deze actielijn is een inventarisatie gedaan van al deze ontwikkelingen. Met het oog op het voorbereiden van verdere vernieuwing van het aanbod heeft het Platform in deze fase ook een infrastructuur gebouwd voor de eigen werkzaamheden door het inrichten van een onderwijscommissie en een klankbordgroep. In fasen 2 en 3 werken de faculteiten nauw samen, eerst om een coherent beeld van het hele talendomein te creëren en daarna om een alomvattend plan te ontwikkelen waarbinnen taal- en cultuuropleidingen een plaats hebben naast bredere opleidingen met een interdisciplinaire benadering. Belangrijke aandachtspunten zijn onder meer het definiëren van onderzoekspeerpunten die inspelen op maatschappelijke vraagstukken en het uitbreiden van de doorstroommogelijkheden naar de lerarenopleidingen.

Fase 1

Gezamenlijke initiatieven

Het proces Duurzame Geesteswetenschappen (sinds 2009), landelijk aangestuurd door het Programmabureau Duurzame Geesteswetenschappen, onder auspiciën van OCW, stimuleert interfacultaire samenwerking. De uitvoering van dit plan heeft laten zien dat het mogelijk is om in landelijke afstemming en overleg de knelpunten in de geesteswetenschappen voor een deel te verminderen.

Dankzij dit instrument werken de geesteswetenschappelijke faculteiten veelvuldig en succesvol samen, op het gebied van onderzoek (Promoties in de Geesteswetenschappen, een instrumentarium voor de beoordeling van de kwaliteit van geesteswetenschappelijk onderzoek (QRiH) en de bekostiging van onderwijs voor researchmasterstudenten en PhD's in landelijke onderzoekscholen) maar ook in projecten die de lerarenagenda en het talenbeleid behelzen. Deze worden hieronder kort beschreven.

- Ten behoeve van het verlevendigen van de belangstelling voor de **schoolvakken** zijn twee grote landelijke initiatieven zeer succesvol gebleken (Vakdidactiekgw.nl):
  - **'Meesterschapsteams in de vakdidactiek'** zijn permanente colleges van landelijk samenwerkende vakinhoudelijke experts voor de geesteswetenschappelijke schoolvakken. Vanuit alle bij schoolvakken betrokken faculteiten nemen experts deel die bijdragen aan landelijke discussies en expertisebevordering op het gebied van de schoolvakken (bijvoorbeeld Curriculum.nu; conferenties over Interculturele Communicatie in het vreemdetalenonderwijs, etc.). De faculteiten zorgen voor medefinanciering.
  - Het **promotieprogramma voor de vakdidactiek, Dudoc-Alfa,** dat sinds 2014 inmiddels 21 promotietrajecten heeft kunnen starten, en waarvan de eerste inmiddels tot een promotie hebben geleid. Deze trajecten zijn bedoeld voor middelbare schooldocenten die willen promoveren op een vakdidactisch onderwerp.
- Het programma voor het **landelijke aanbod** van taal- en letterkunde voor Nederlands, de moderne vreemde talen en de klassieke talen, '**Masterlanguage**' (Masterlanguage.nl), is in volle gang. Elk semester wordt per deelnemende taal 20 EC aan landelijk onderwijs verzorgd. Deelname aan Masterlanguage is inmiddels een verplicht onderdeel van de tweejarige educatieve masteropleidingen.
- De instelling, sinds 2018, van een **Nationaal Platform voor de Talen,** waarbij de directeur, ondersteund door een klein bureau, zorg draagt voor landelijke coördinatie en aanhoudende belangstelling voor talenstudies in het secundaire onderwijs, het hbo en op de universiteiten. Op deze manier dragen de faculteiten bij aan nationaal taalbeleid, zoals bepleit door de KNAW (2018).
- De interfacultaire samenwerking heeft bovendien geleid tot de vaststelling van een '**unicabeleid**' (landelijke afspraken over opleidingen die in Nederland slechts aan één universiteit voorkomen) (VSNU, DLG & Regieorgaan Geesteswetenschappen, 2015).
- Interfacultaire samenwerking tussen de UvA en de VU heeft geleid tot het oprichten van **ACASA**, waarin kleine excellente opleidingen, waaronder Griekse en Latijnse Taal en Cultuur, behouden blijven door ze op één plek als gezamenlijke opleidingen te verzorgen.
- Samenwerking op het gebied van de **tweejarige** selectieve **masters** (de pilot Duits) en tweejarige educatieve masters.

Dankzij de succesvolle samenwerking in bovenstaande projecten (en de daarmee gepaard gaande infrastructuur), zijn ook andere landelijke samenwerkingsprojecten tot stand gebracht. Ook het actieplan 'Meer goedopgeleide leraren in de schooltalen' dat door het ministerie van OCW in 2014 is geïnitieerd[15] heeft bijgedragen aan een intensieve en productieve samenwerking tussen de instellingen.

Profilering opleidingen

De samenwerkende geesteswetenschappelijke faculteiten streven een **variatie aan opleidingsmodellen** na. Deze variatie maakt het mogelijk dat alle vormen van een talenstudie aangeboden blijven in het landelijke palet. Daarbij zijn er wel verschillen in invalshoeken en accenten tussen de faculteiten.

- Een evident verschil tussen de opleidingen is het onderscheid tussen een brede talenopleiding op BA-niveau en een klassieke talenopleiding (BA). Sommige faculteiten hebben talenopleidingen ingebed in bredere cultuur- en regiostudies (Universiteit Leiden; UvA; RUG). Andere faculteiten bieden klassieke talenopleidingen aan met een maatschappelijke oriëntatie in de opleiding zelf (UU; RU). ACASA is een voorbeeld van een samenwerkingsverband tussen de VU en de UvA waarbij zij in gezamenlijkheid zowel op bachelor- als op masterniveau een klassieke opleiding Grieks en Latijn verzorgen.
- De verhouding disciplinariteit - interdisciplinariteit verschilt ook per faculteit: sommige faculteiten kiezen voor een relatief interdisciplinaire BA met het accent op internationale relaties (UL) of Europa (UvA, RUG), en bieden vervolgens disciplinaire masterspecialisaties aan. Andere faculteiten geven er de voorkeur aan de interdisciplinariteit te plaatsen in de masterfase: na een disciplinaire bachelor kan de student kiezen voor een interdisciplinair vervolg in het masteraanbod, waarbij het arbeidsmarktperspectief leidend is (RU, UU).
- Vrijwel alle faculteiten bieden 'toegepaste' talenstudies aan zoals Communicatie- en Informatiewetenschappen (UU, UvA, RU, RUG, UvT, VU) en Taal- en Cultuurstudies (UU). Daarnaast wordt door de VU de toegepaste opleiding Literatuur en Samenleving aangeboden.
- Ook de taalwetenschap wordt door vrijwel alle faculteiten als discipline aangeboden (UL, UU, UvA, RU, RUG). Literatuurwetenschap wordt door drie faculteiten verzorgd (UU, UvA, UL).

Deze variatie zorgt voor een landelijke dekking van de verschillende invalshoeken. Deze dekking is ook gewenst vanwege de nijpende behoefte aan academisch gevormde leraren, waardoor een regionale vraag ontstaat naar schooltaalopleidingen op wetenschappelijke leest geschoeid. Dat maakt dat de lerarenopleidingen in de verschillende universiteitssteden het achterland moeten kunnen blijven voorzien van nieuwe leraren in de schooltaalvakken.

Als vanzelfsprekend herijken en vernieuwen alle faculteiten hun talenstudies in een continu proces: de verwevenheid van onderwijs en onderzoek is kenmerkend voor elke opleiding, evenals de situering van de talen en culturen in hun historische, politieke, sociale en economische context. Elke faculteit legt een eigen accent: zo volgen veel studenten in Leiden de opleiding International Studies (waarbinnen vreemde taal een groot onderdeel vormt) en is de nadruk op Europa en Europese talen kenmerkend voor de opleidingen Europese Studies aan de UvA en Europese Talen en Culturen aan de RUG. De meeste faculteiten kennen regiostudies, waarbij vooral de UL, RUG en de UvA een

[15] Zie https://actieplan-schooltalen.nl/.

groot aanbod van dit type opleiding heeft. De UU en RU leggen het accent op disciplinaire opleidingen. De VU, RUG en RU kennen meertalige specialisaties binnen Communicatie- en Informatiewetenschappen.

Fase 2

In fase 2 continueert het Platform zijn overleg met de onderwijscommissie, bestaande uit vicedecanen en onderwijsdirecteuren van de geesteswetenschappelijke faculteiten, en met de klankbordgroep. Het doel daarvan is de verschillende soorten talenstudies nog scherper te definiëren als een coherent talendomein, waarbij elke opleiding eigen accenten in het programma aanbrengt. Daarnaast zal het Platform in deze fase onderzoek doen naar de competenties van talenstudenten, als vervolg op het competentie-onderzoek aan de Katholieke Universiteit Leuven (Heyvaert, De Dijn & Zenner, 2017). Daarbij zullen discussies worden gevoerd met vertegenwoordigers van het bedrijfsleven en maatschappelijke instellingen. Het onderzoek vormt tevens een vervolg op het werkveldonderzoek van het Platform in fase 1.

Aan het eind van fase 2 wordt een landelijke studiedag georganiseerd om de resultaten van het onderzoek in een brede kring te bespreken, evenals de implicaties ervan voor het karakteriseren van het talendomein.

Fase 3

Het is de bedoeling dat in de derde fase, aansluitend op het voorwerk uit de eerdere fases, een sectorplan wordt gemaakt waarin samenhangende voorstellen worden gedaan ter versterking en verduurzaming van onderzoek, onderwijs en valorisatie van de talen conform de zogenaamde Breimer-aanpak. In het rapport *Samen sterker: beeld van het SSH-domein* wordt deze aanpak uiteengezet en in detail geïllustreerd voor het nu lopende sectorplan in het SSH-domein, dat naast een algemeen thema focust op rechtsgeleerdheid. De decanen in de geesteswetenschappen hebben aangegeven dat de talen wat hen betreft in aanmerking moeten komen voor een volgende ronde van de sectorplannen. Ook in *Samen sterker* wordt gezinspeeld op een keuze voor de talen.

Een belangrijk element bij deze plannen moet zijn dat niet alleen geïnvesteerd wordt in afzonderlijke disciplines, maar ook in dwarsverbanden tussen disciplines. Daarbij vormen de inhoudelijke verrijking van het schoolcurriculum, met aandacht voor onderzoeksvaardigheden, en de ontwikkeling van nieuwe vakcombinaties en specialisaties in het universitaire curriculum een uitstekende basis voor een plan waarin maatschappelijke vraagstukken in de vernieuwde talencurricula worden behandeld, onder meer via interdisciplinaire speerpunten. Tegelijkertijd zullen de opleidingen in het talendomein het mogelijk blijven maken om voldoende vakspecifieke kennis en vaardigheden te verwerven voor het uitoefenen van taalspecifieke beroepen als docent of vertaler.

5. Samenwerking, communicatie en coördinatie

Dit plan heeft een meersporig karakter en kent een meerjarige uitvoeringsagenda. Daarbij is samenwerking tussen verschillende partijen bij elke actielijn van groot belang. Het Nationaal Platform voor de Talen kan in opdracht van de decanen een coördinerende rol spelen bij de uitvoering van het plan en kan daarbij de uitwisseling van ideeën stimuleren en nieuwe initiatieven helpen vormgeven.

Aan de ene kant moeten bij de uitvoering van het plan de beleidslijnen van individuele faculteiten en initiatieven van individuele universiteiten, vaak in samenwerking met hogescholen, gerespecteerd worden. Deze vormen immers de kaders voor het dagelijks werk. Tegelijkertijd onderstreept dit plan het belang om op faculteit- en universiteitoverstijgend niveau aandacht aan het talenonderwijs te besteden. Om beide perspectieven te doen gelden, maakt het plan waar mogelijk gebruik van bestaande infrastructuren waarbinnen faculteiten en universiteiten al met elkaar samenwerken, zoals de VO-HO netwerken, het vwo-wo netwerk van de VSNU, de Meesterschapsteams van Vakdidactiek GW en ten slotte Masterlanguage. Daarnaast zal de samenwerking met instanties in het bredere veld worden versterkt, bijvoorbeeld met Levende Talen, de Raad voor de Neerlandistiek en het Expertisecentrum Moderne Vreemde Talen.

Goede communicatie tussen de faculteiten en naar buiten toe is van blijvend cruciaal belang om te kunnen bijdragen aan een positief imago van de talenstudies. Ook hierbij speelt het Platform een coördinerende en faciliterende rol. Daarnaast is streven naar een goede afstemming tussen lokale initiatieven en een effectieve coördinatie van gezamenlijke acties steeds vereist. Hieronder worden de maatregelen op een rij gezet die de faculteiten per actielijn zullen nemen om samenwerking te bevorderen, communicatie te optimaliseren en de duurzame implementatie van de voorgestelde maatregelen te garanderen.

Actielijn 1

Het gaat bij deze actielijn om acties rondom de studiekeuze en algemene informatievoorziening over talenstudies. Hiertoe zorgen de faculteiten in eerste instantie voor een professionele webpresence, in de eerste fase van het plan al vormgegeven via de websites Platformtalen.nl en Talenstudievoorjou.nl, uitgebreid in fase 2 met het inrichten van Taalwijs.nu. Het Platform zorgt voor communicatie naar de opleidingen toe en overlegt met de individuele faculteiten over de promotiecampagne en het gebruik van materiaal bij eigen voorlichtingstrajecten. Aparte campagnes voor specifieke talen, zoals het Nederlands, zullen ook onder de paraplu van het Platform worden gevoerd.

Actielijn 2

Elk individueel vaksteunpunt wordt aangesloten bij het betreffende netwerk in de eigen instelling. De vaksteunpunten zorgen voor communicatie naar docenten en lerarenopleiders toe. De webpresence van de vaksteunpunten is te garanderen via de websites van de individuele VO-HO netwerken en Pre-University Colleges. De website Taalwijs.nu zal een overkoepelende rol spelen bij het organiseren van landelijke initiatieven van de vaksteunpunten, zoals nascholingsdagen en studiedagen.

Actielijn 3

In de eerste twee fasen van actielijn 3 inventariseert het Nationaal Platform voor de Talen de vele initiatieven die faculteiten en opleidingen hebben opgezet om de kwaliteit en relevantie van hun talenstudies te vergroten. Verder werkt het Platform samen met de onderwijscommissie en de klankbordgroep aan de profilering van het talendomein, die een belangrijke basis vormt voor een mogelijk sectorplan. Om de uitkomsten van projecten goed te kunnen dissemineren, lopende initiatieven te kunnen bespreken en nieuwe projecten gezamenlijk te kunnen plannen, zal het Platform jaarlijks een landelijke onderwijsdag voor de gezamenlijke talen- en lerarenopleidingen organiseren.

Bij de werkzaamheden die nodig zijn voor het ontwikkelen van een eventueel sectorplan voor de talen fungeert de DLG als coördinerend orgaan.

Planning

Hieronder is de uitvoering van de taken uit de verschillende actielijnen en fasen op een schematische manier weergegeven.

	Fase 1 **augustus 2018 - oktober 2019**	**Fase 2** **november 2019 - augustus 2020**	**Fase 3** **vanaf september 2020**
ACTIELIJN 1: Studiekiezers inspireren en informeren	• Inventariseren *best practices* werving en voorlichting • Gegevens verzamelen over alle universitaire talenstudies • Opzetten website Talenstudievoorjou.nl • Adverteren op sociale media en via Scholieren.com (pilotcampagne)	• Adverteren op sociale media (rond open dagen) • Folders en posters verspreiden via schooldecanen en talendocenten • Promotiemateriaal beschikbaar stellen aan de faculteiten • Opzetten campagnelijn voor het Nederlands	• Onderhouden en bijwerken promotiewebsite • Opzetten en monitoren halfjaarlijkse advertentiecampagnes • Promotiemateriaal afstemmen met en dissemineren in de faculteiten
ACTIELIJN 2: Schooltaal-onderwijs verrijken	• Inventariseren *best practices* onderwijs-vernieuwing en docent-professionalisering • Opzetten en lanceren Taalwijs.nu i.s.m. vakdidactici • Voorbereiden PWS-wereld.nl i.s.m. Meesterschapsteam MVT	• Uitbouwen Taalwijs.nu i.s.m. PlusNederlands • Lanceren PWS-wereld.nl • Voorbereiden vaksteun-punten i.o.m. VO-HO netwerken en vwo-wo netwerk • Bijdragen aan formulering eindtermen bovenbouw i.s.m. SLO • Opzetten nascholings-programma voor docenten(opleiders) i.s.m. Meesterschapsteams	• Onderhouden en uitbouwen taalwijs.nu • Onderhouden en uitbouwen PWS-wereld.nl • Inrichten vaksteun-punten NL en MVT • Implementeren nascholings-programma voor docenten en lerarenopleiders
ACTIELIJN 3: Universitaire talen-opleidingen vernieuwen	• Inventariseren *best practices* curriculum-vernieuwing en beroepsoriëntatie • Onderzoek naar studenttevredenheid en toekomst-perspectief • Overleggen met Adviesraad, onderwijs-commissie en klankbordgroep • Organiseren openingssymposium	• Frequent overleggen met Adviesraad, onderwijs-commissie en klankbordgroep • Onderzoek doen naar competenties talenstudenten • Organiseren halfjaarlijkse symposia • Voorbereiden sectorplan voor de talen	• Frequent overleggen met Adviesraad, onderwijscommissie en klankbordgroep • Organiseren jaarlijkse onderwijsdag voor talen- en lerarenopleidingen • Coördineren werkzaamheden t.b.v. sectorplan voor de talen

6. Financiering

Voor het uitvoeren van het plan is financiering nodig. Als een voorstel voor een sectorplan kan worden uitgewerkt, zal daarvoor een aparte begroting worden opgenomen. Vooralsnog gaat het om de kosten voor continuering van het Platform en voor de in te richten vaksteunpunten.

Continuering Platform

We stellen voor een groot aantal activiteiten die voortvloeien uit het Nationaal Platform voor de Talen vanaf augustus 2020 zoveel mogelijk in te bedden in de bestaande facultaire structuren, en door de faculteiten zelf te laten uitvoeren, te financieren uit de 167K per jaar waarmee zij nu via Duurzame Geestestwetenschappen het Platform tijdelijk financieren. Het disciplineoverleg van Letteren en Geesteswetenschappen zal ervoor zorg dragen dat, samen met het programmabureau Duurzame Geesteswetenschappen, de coördinatie van Masterlanguage en de aansturing van het Talenplatform in één hand komt.

Daarnaast dienen er enkele nieuwe centrale taken gefinancierd te worden, onder te brengen bij het programmabureau DGW:

- het opzetten, monitoren en analyseren van nieuwe campagnerondes, vanaf september 2020 met een aparte campagneronde voor het Nederlands;
- het beheren van de websites Platformtalen.nl, Taalwijs.nu en Talenstudievoorjou.nl, inclusief het schrijven en redigeren van teksten;
- het voeren van overleg met diverse interne en externe partijen.

Beleidsmedewerker	70K	1,0 fte
Ondersteuning	6k	0,1 fte
Activiteiten	75K	
TOTAAL	151K per jaar	

Vaksteunpunten

Bij elk vaksteunpunt wordt uitgegaan van minimaal twee universitaire medewerkers - een vakspecialist en een vakdidacticus - die ieder voor 0,2 fte worden ingezet. De bekostiging is gebaseerd op de bedragen die het Programmabureau Geesteswetenschappen hanteert ten behoeve van de Meesterschapsteams. Verder stellen we een activiteitenbegroting voor gelden die onder de vaksteunpunten verdeeld kunnen worden voor het organiseren van workshops, studiedagen e.d. We stellen voor de vaksteunpunten in eerste instantie voor een periode van vier jaar te ondersteunen.

6 steunpunten Nederlands	6 x [2 x 0,2 fte]	= 2,4 fte per jaar	274K
6 steunpunten MVT	6 x 0,4 fte	= 2,4 fte per jaar	274K
Activiteiten			60K
TOTAAL			608K per jaar

Geraadpleegde literatuur

Baumgart, C.B., & Billick, S.B. (2018). Positive cognitive effects of bilingualism and multilingualism on cerebral function: a review. *Psychiatric Quarterly, 89*(2), p. 273-283.

Centraal Bureau voor Statistiek (2016). *Bevolking; generatie, geslacht, leeftijd en herkomstgroepering.*

Centraal Bureau voor Statistiek (2017). *Internationaliseringsmonitor 2017, vierde kwartaal.* Geraadpleegd van https://www.cbs.nl/nl-nl/publicatie/2017/50/internationaliseringsmonitor-2017-vierde-kwartaal

CILT British Academy for the Humanities and Social Sciences (n.d.). *The landscape for humanities and social sciences in higher education: The current picture.* https://www.thebritishacademy.ac.uk/sites/default/files/TheLandscapeForHumanitiesAndSocialSciencesInHigherEducation_0.pdf

CILT British Academy for the Humanities and Social Sciences (2006). *ELAN: Effects on the EU Economy of Shortages of Foreign Language Skills in Enterprise.*

Cornips, L. (2012). *Eigen en vreemd: Meertaligheid in Nederland*. Amsterdam: Amsterdam University Press.

Europees Parlement (2016). *European Strategy for Multilingualism: Benefits and Costs, Research for CULT Committee*. Geraadpleegd op 17 september 2019 van http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/573460/IPOL_STU(2016)573460_EN.pdf

Expertisecentrum Literair Vertalen (2019). *verTALEN voor de toekomst. Een nieuw vertaalpleidooi.*

Frijhoff, W. (2010). *Meertaligheid in de Gouden Eeuw: Een verkenning.* Amsterdam: KNAW Press.

Heyvaert, L., De Dijn, M., & Zenner, E. (2017). *Van disciplinaire kennis naar competentieprofiel: Voorbij het employability-discours.* Leuven: Katholieke Universiteit Leuven.

KNAW (2017). *Academisch gevormde leraren in het voortgezet onderwijs: position paper.*

KNAW (2018). *Talen voor Nederland*. Amsterdam: KNAW.

KVB Boekwerk (10 juli 2019). *Concurrentieverhoudingen: Monitor 2018 – Uitgevers.* Geraadpleegd van https://www.kvbboekwerk.nl/monitor/uitgevers/monitor-2018-concurrentie.

Looney, D., & Lusin, N. (2018). *Enrollments in languages other than English in United States institutions of higher education, Summer 2016 and Fall 2016: Preliminary report.* Modern Language Association of America. Geraadpleegd op 16 oktober 2019 van https://www.mla.org/Resources/Research/Surveys-Reports-and-Other-Documents/Teaching-Enrollments-and-Programs/Enrollments-in-Languages-Other-Than-English-in-United-States-Institutions-of-Higher-Education.

NBTC Holland Marketing (2017). *Toerisme in perspectief.*

Nederlandse Taalunie (2018). *"Over de economische betekenis van taal": Een verkenning van de taalsector in het Nederlandse taalgebied*. Den Haag: Taalunie.

Nussbaum, M.C. (2010). *Not for profit: Why democracy needs the humanities*. Princeton, New Jersey: Princeton University Press.

Rijksoverheid (2018). Profielen in het vo. *Onderwijs in cijfers.* Geraadpleegd op 4 april 2019 van https://www.onderwijsincijfers.nl/kengetallen/vo/leerlingen-vo/vakken--profielen-profielen-vo.

Skills-platform (2016). *Skills voor de toekomst: een onderzoeksagenda.* Den Haag: Ministerie van

Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.
The Economist (2015). *Technology may not replace human translators, but it will help them work better.* Geraadpleegd van https://www.economist.com.
Vakdidactiek GW (2016). *Manifest Nederlands op school: Meer inhoud, meer plezier, beter resultaat.* https://vakdidactiekgw.nl/wp-content/uploads/2016/01/Manifest-Nederlands-op-School.pdf
Veer, N. van der, Boekee, S., & H. Hoekstra (2019). Nationale Social Media Onderzoek 2019: Het grootste trendonderzoek van Nederland naar het gebruik en verwachtingen van social media #NSMO. *Newcom Research & Consultancy B.V.* Geraadpleegd op 4 april 2019 van https://www.newcom.nl/downloads/Newcom_Nationaal_Social-Media_Onderzoek_2019.pdf.
Veul, R.M. (2019). *Talenstudies: tevredenheid en toekomstperspectief: Onderzoek naar talenstudies en het werkveld onder studenten, alumni en werkgevers*. https://platformtalen.nl/wp-content/uploads/sites/428/2019/08/Werkveldonderzoek-Nationaal-Platform-voor-de-Talen.pdf
Van Santen, Marte. (2 juni 2019). Chemicus Marleen Kamperman: We moeten investeren in zachte wetenschappen. *Trouw*. https://www.trouw.nl/samenleving/chemicus-marleen-kamperman-alfa-s-beta-s-gamma-s-hebben-elkaar-keihard-nodig~ade452a8/
Visiegroep Buurtalen, *Manifest Buurtalen: Geef Frans en Duits de ruimte in het onderwijs!* (2018). http://www.buurtaalonderwijs.nl/manifest/
Vlaamse Regering (2019). Regeerakkoord van de Vlaamse regering 2019-2024. https://www.vlaanderen.be/publicaties/regeerakkoord-van-de-vlaamse-regering-2019-2024
VSNU, DLG & Regieorgaan Geesteswetenschappen (2015). *Nadere toekomstvisie talen, Deelrapport I.*
VSNU, DLG & Regieorgaan Geesteswetenschappen (2016). *Nadere toekomstvisie talen, Deelrapport II.*

Bijlage 1: Instroomcijfers talenstudies

Tabel 1. Instroom nieuwe studenten per talenstudie per jaar (in oktober).

Opleiding	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Cluster 1: schooltalen											
Duitse taal en Cultuur	76	75	68	77	84	75	71	59	64	49	60
Engelse Taal en Cultuur	488	623	625	529	518	604	562	473	471	453	445
Europese Talen en Culturen						118	106	165	147	148	151
Franse Taal en Cultuur	103	116	85	74	71	68	62	65	55	52	44
Nederlandse Taal en Cultuur	473	505	437	380	326	311	271	215	174	193	181
Romaanse Talen en Culturen	101	86	83	83	96	45	40	30	15	17	25
Spaanse Taal en Cultuur	108	118	101	65	67	57	56	34	37	37	46
Cluster 2: niet-schooltalen											
Arabische Taal en Cultuur	62	35	25	14	13	15	15	18	32	19	27
Italiaanse Taal en Cultuur	54	63	40	38	30	30	34	19	29	21	23
Keltische Talen en Cultuur	12	18	14	7	9	10	5	9	9	6	7
Nieuwgriekse Taal en Cultuur	4	4	4	2	2	5	1	5	2	2	1
Portugese Taal en Cultuur	7	14	13	3	7	0	0	0	0	0	0
Scandinavische Talen en Culturen	35	51	31	29	23	24	20	12	14	20	17
Slavische Talen en Culturen	35	45	38	30	21	19	12	17	6	13	14
Cluster 3: regiostudies											
American Studies	61	73	72	87	79	120	89	39	53	40	45
Latijns-Amerikastudies	67	50	40	29	33	37	31	33	20	11	14
Midden-Oostenstudies			22	30	45	58	45	76	76	58	63
Russische en Slavische Studies	7	16	8	15	16	17	21	19	20	23	18
Chinastudies	78	57	58	67	68	72	75	49	68	53	61
Japanstudies	112	133	106	90	86	79	76	94	93	75	86
Koreastudies	5	8	11	18	22	39	40	34	38	38	54
Europese Studies	170	529	565	547	502	509	463	516	553	499	514
International Studies					370	487	461	517	588	482	463
Cluster 4: brede opleidingen											
Comm.- en Informatiewet.	648	689	679	849	722	737	613	514	547	714	922
Literatuur en Samenleving							20	16	61	47	57
Taal- en Cultuurstudies	264	243	222	195	150	256	199	173	168	186	188
Cluster 5: taal- en literatuurwetenschap											
Literatuurwetenschap	93	88	84	71	51	46	52	32	93	102	115
Taalwetenschap	147	156	175	183	179	197	191	167	180	221	258
Griekse en Latijnse Taal en Cultuur	85	101	65	80	69	90	69	75	66	70	69
Totaal	**3216**	**3803**	**3614**	**3517**	**3596**	**4041**	**3637**	**3406**	**3621**	**3585**	**3901**

Bijlage 2: Geraadpleegde personen

Het Platform heeft tijdens het voorbereiden van het plan advies ingewonnen bij de Adviesraad, de onderwijscommissie (bestaande uit de vicedecanen/portefeuillehouders onderwijs van de deelnemende faculteiten) en de klankbordgroep. Hieronder volgt een overzicht van de leden van deze drie instanties:

Adviesraad
Fred Weerman, decaan Geesteswetenschappen Universiteit van Amsterdam en voorzitter DLG
Hetty Mulder, senior beleidsadviseur Samenwerkingsverband VO Amsterdam Diemen
Frits van Oostrom, universiteitshoogleraar Universiteit Utrecht en voorzitter Programmabureau Duurzame Geesteswetenschappen
Paul Rüpp, voorzitter College van Bestuur Avans Hogescholen
Bert Schuller, rector Sint Ignatius Gymnasium Amsterdam
Klaas van Veen, hoogleraar Onderwijskunde Rijksuniversiteit Groningen

Onderwijscommissie
Peter Schrijver, Universiteit Utrecht
Ted Sanders, Universiteit Utrecht
Wilbert Spooren, Radboud Universiteit
Sanne Arens, Universiteit Leiden
Egbert Fortuin, Universiteit Leiden
Roel Jonkers, Universiteit Leiden
Reinier Munk, Vrije Universiteit
Thomas Vaessens, Universiteit van Amsterdam

Klankbordgroep
Brigitte Adriaensen, Radboud Universiteit (Spaans)
Jenny Audring, Universiteit Leiden (Duits)
Peter Coopmans, Universiteit Utrecht / Stuurgroep Vakdidactiek GW
Alessandra Corda, Hogeschool van Amsterdam / Expertisecentrum MVT
Marion Elenbaas, Universiteit Leiden (Engels)
Rebecca Fernandez Rodriguez, Universiteit van Amsterdam (Spaans)
Sabine Jentges, Radboud Universiteit (Duits)
Anna Kaal, Vrije Universiteit (vakdidactiek Engels)
Bert Le Bruyn, Universiteit Utrecht (Frans) / Meesterschapsteam MVT
Sterre Leufkens, Universiteit Utrecht (Nederlands)
Wander Lowie, Rijksuniversiteit Groningen / Meesterschapsteam MVT
Erwin Mantingh, Universiteit Utrecht / Meesterschapsteam Nederlandse letterkunde
Jeanette den Toonder, Rijksuniversiteit Groningen (Frans) / Meesterschapsteam MVT
Usha Wilbers, Radboud Universiteit (Engels)
Barbara Mariacher, Universiteit Utrecht (Duits)

De volgende personen zijn ook geraadpleegd:
Dennis Smit, secretaris programmabureau Duurzame Geesteswetenschappen
Carolien Hueting, senior beleidsadviseur onderwijs, VO-raad
Bart Pierik, woordvoerder en adviseur public affairs, VSNU
Lidewij van Gils, coördinator Geesteswetenschappen, Pre-University College VU
Suzanne Adema, voorzitter Meesterschapsteam klassieke talen

Hans Bennis, algemeen secretaris van de Taalunie
Myrthe Berendse, domeinleider onderwijs, VSNU
Jos Brink, Vereniging Lerarenopleiders Frans / Visiegroep Buurtalen
Nieke Campagne, coördinator vwo-wo netwerk, VSNU
Peter Arno Coppen, voorzitter Meesterschapsteam Nederlandse Taalkunde
Norbert Corver, Universiteit Utrecht, vm. landelijk coördinator Masterlanguage
Yra van Dijk, voorzitter Raad voor de Neerlandistiek
Sebastiaan Dönszelmann, vakdidacticus Frans, Vrije Universiteit
Daniela Fasoglio, leerplanontwikkelaar en vakspecialist moderne vreemde talen, SLO
Rick de Graaff, hoogleraar en lector vreemdetalendidactiek Universiteit en Hogeschool Utrecht
Ton van Haaften, decaan Honours Academy, Universiteit Leiden
Liesbet Heyvaert, vicedecaan onderwijs Faculteit Letteren, KU Leuven
Helena Houvenaghel, Universiteit Utrecht, landelijk coördinator Masterlanguage
Feite Hofman, directeur Hoger Onderwijs en Studiefinanciering, Ministerie van OCW
Maaike Jansen, beleidsmedewerker Directie Hoger Onderwijs en Studiefinanciering, Ministerie van OCW
Anne Kerkhoff, lector taalbeleid en diversiteit, Fontys Hogeschool Tilburg
Berenice Michels, directeur Utalent en voorzitter VO-HO netwerken
Alicia Montoya, hoogleraar Franse letterkunde, Radboud Universiteit
Loes Mulders, projectleider Pre-University College Vrije Universiteit
Marc van Oostendorp, hoogleraar Nederlands en Academische communicatie, Radboud Universiteit
Judith Richters, voorzitter Vereniging van Leraren in Levende Talen
Yvonne Schoolmeesters, docent Frans en decaan ValuasCollege, Venlo
Ineke Sluiter, vicepresident KNAW
Jack Spaapen, secretaris adviescommissie Neerlandistiek, KNAW
Els Stronks, initiatiefnemer PlusNederlands en lid Raad voor de Neerlandistiek
Abe Thijs, docent Geschiedenis en global perspectives en decaan vwo, Hermann Wesselink College, Amstelveen
Maaike Verrips, directeur De Taalstudio en DRONGO talenfestival

We zijn deze personen bijzonder dankbaar voor hun bijdragen.

Colofon

Dit plan is opgesteld door het Nationaal Platform voor de Talen ten behoeve van het Disciplineoverleg Letteren en Geschiedenis (DLG) van de geesteswetenschappelijke faculteiten aan de Nederlandse universiteiten. Het Platform is gevestigd aan de Vrije Universiteit in Amsterdam.

Aan de tekst hebben de volgende leden van het Platform meegewerkt:

Mike Hannay (vz.)
Maaike Koffeman
Romy Veul